

KING

LEAR

william shakespeare / vert. jibbe willems voor toneelgroep Maastricht

LEAR Koning van Brittannië

De Koning van Frankrijk

De Hertog van Bourgondië

De Hertog van Cornwall

De Hertog van *Albany / Schotland* – De Schot

De Graaf van Kent - Kent

De Graaf van Gloucester - Gloster

Edgar – de erkende zoon van Gloster (de oudere zoon)

Edmund – de bastaardzoon van Gloster (de jongere zoon)

Nar – in dienst van Lear

Curan – een edelman'

Oude Man – pachter van Gloster

Een dokter

Oswald – *personal assistant* van Goneril

Officier in dienst van Edmund

Edelman in dienst van Cordelia

Bode

Bedienden van Cornwall

Goneril – dochter van Lear

Regan – dochter van Lear

Cordelia – jongste dochter van Lear

Ridders uit het gevolg van Lear, Officieren, Boodschappers, Soldaten, Dienaren.

1.1

Het kasteel van Lear. Kent, Gloster op.

KENT Altijd gedacht dat de koning meer ophad met de hertog van Schotland dan met die van Cornwall.

GLOSTER Dat leek ook zo. Maar nu hij zijn rijk overdraagt kan niemand zeggen welke schoonzoon hij het meest waardeert. Hun erfdeel is op de centimeter even groot en van vergelijkbare waarde.

Edmund, de bastaardzoon van Gloster, op. Hij blijft op enige afstand.

KENT Ach, is dat nu uw zoon?

GLOSTER Ik heb hem verwekt, ja, en erkend.
Daar heb ik mij al zo vaak voor geschaamd
dat ik eraan gewend ben geraakt.

KENT Dat begrijp ik niet.

GLOSTER Zijn moeder wel! Zij begreep het, greep het en hatseflats
gaf ik haar met mijn flensje een kogelrond dik pensje.
En zo had zij wél een kinderkamer, maar geen echtelijk bed.
Daar was ik mooi ingestonken!

KENT Nou, deze jongen stinkt niet. Integendeel. Het is een mooi exemplaar.

GLOSTER Ik heb er nog een, die geen bastaard is, een jaartje ouder dan deze,
maar ik heb ze allebei even lief hoor. Al had ik deze niet besteld;
de schooier kwam ongevraagd het geboortekanaal uitpiepen! Maar goed,
zijn moeder was lekker, hem verwekken was een feestje en
ook een hoerenzoon heeft zijn bestaansrecht. Edmund,
had jij Kent al eens ontmoet?

EDMUND Nee, vader.

GLOSTER De Graaf van Kent. Goede vriend van mij. Onthoud dat.

EDMUND *Tot Kent.*
Tot uw dienst, meneer.

KENT Altijd goed een vriend te vinden. Ik hoop je beter te mogen leren kennen.

EDMUND *Tot Kent.*
Ik hoop uw vriendschap waard te zijn.

GLOSTER Hij heeft negen jaar in het buitenland gezeten.
En daar moet 'ie binnenkort weer naartoe.

EDMUND *tot Gloster.*
Wat zegt u?

GLOSTER *tot Edmund.*
Daar hebben we het later over.

EDMUND *tot Gloster.*
Maar...

GLOSTER Daar komt de koning!

Muziek. Koning Lear komt binnen, kroon op zijn hoofd, gevolgd door Cornwall en Regan, De Schot en Goneril, Cordelia en hun gevolg.

LEAR Gloster, wil jij de koning van Frankrijk en de hertog van Bourgondië even halen?

GLOSTER Natuurlijk, majesteit.

Gloster en Edmund af.

LEAR Ondertussen ontvouw ik de plannen waarop ik al een tijdje heb zitten broeden. Breng die kaart hier. Vanaf nu mag het bekend zijn dat ik mijn rijk in drieën heb gedeeld. Ik heb vast besloten dat ik, nu ik op leeftijd ben, de lasten en verantwoordelijkheden van mij afschud en ze overlaad op jongere schouders, zodat ik, verlicht, richting de dood kan kruipen. Zoon van Cornwall, en jij, zoon van Schotland, die ik beiden even hoog acht; ik geef jullie bij leven het erfdeel van mijn dochters, zodat jullie er na mijn overlijden niet om hoeven vechten. Ook hebben onze overzeese gasten, de koning van Frankrijk en de hertog van Bourgondië, grootse rivalen om de liefde van mijn jongste, zo langzamerhand een antwoord op hun aanzoek verdiend en een idee van de omvang van de bruidsschat die daarbij hoort. Lieve dochters, vertel mij eens, nu ik afstand doe van kroon, van troon, van bezit en zeggenschap, wie van jullie drie houdt het meest van mij? Degene met het grootste hart verdient de grootste beloning. Goneril, mijn oudste, spreek als eerst.

GONERIL Papa. Ik heb je liever dan woorden kunnen vangen, liever dan alle aards bezit, het zicht in mijn ogen of de vrijheid zelf. Liever dan dingen die heel duur of zeldzaam zijn. Liever nog dan heel het leven, in al zijn genade, gezondheid, schoonheid en aanzien. Liever dan een dochter ooit liefhad, liever dan een vader ooit geliefd was. Een liefde die mij de adem afsnijdt en mijn stem doet stokken: er is niet genoeg taal om mijn liefde voor jou uit te spreken.

CORDELIA *terzijde.*
Wat moet ik dan zeggen? Ik heb lief in stilte.

LEAR Dit hele gebied, van deze grens tot hier, met schaduwrijke bossen, vruchtbare vlaktes, schuimende rivieren en sappige weilanden, dat is voor jou, lieve dochter, voor jou

en je Schot en jullie eeuwige nageslacht.

Tot Regan.

Nu jij, Regan, mijn dierbare middelste,
die met Cornwall is getrouwd. Vertel.

REGAN Ik ben van hetzelfde staal gesmeed als mijn zus,
en denk mij aan haar gelijk. Vanuit het diepst van mijn ziel
sluit ik mij bij haar woorden aan. En toch
doet zij je tekort. Ikzelf beschouw mij als een vijand
van alle vreugde, genoegens en genot en vind alleen
geluk in de liefde van mijn vader.

CORDELIA *terzijde.*
Ik zou bijna medelijden krijgen met mezelf.
Waarom zou ik. Omdat mijn hart sterker dan mijn tong is?

LEAR Aan jou en de jouwen, tot aan het eind
der tijden, schenk ik niet minder dan een derde
van mijn prachtige rijk. Van even grote waarde,
ruimte en pracht als het erfdeel van Goneril.
En nu, mijn vreugde, mijn laatste
maar zeker niet mijn minste, mijn jongste,
inzet in de minnestrijd tussen Bourgondië
en Frankrijk, wat kan jij zeggen om een nog
groter gebied te krijgen dan je zussen?

CORDELIA Niets, vader.

LEAR Niets?

CORDELIA Niets.

LEAR Van niets komt niets. Probeer het nog eens.

CORDELIA Mijn hart ligt niet op mijn tong. Ik hou van jou,
zoals een dochter van haar vader houdt,
niet meer, niet minder. Het spijt me.

LEAR Kom zeg Cordelia! Krijg die tong onder controle,
of het zal je pas echt spijten.

CORDELIA Lieve vader. Je hebt mij voortgebracht en
opgevoed, je houdt van mij. Dat verplicht mij
en ik voldoe aan die verplichting: Ik gehoorzaam,
hou van en respecteer mijn vader zoals het hoort.
Als mijn zussen naast jou van niemand anders houden,
waarom zijn zij dan getrouwd? Als ik mijn echtgenoot
geluk wil schenken, ben ik hem toch liefde en
zorgzaamheid verplicht? Ik zou nooit, zoals mijn
zussen, kunnen trouwen, als ik heel mijn hart
vol aan mijn vader heb gegeven.

LEAR Dit zeg jij zonder greintje twijfel.

CORDELIA Ja, papa.

LEAR Zo jong en al zo koppig.

CORDELIA Zo jong en al zo eerlijk.

LEAR Prima. Laat die eerlijkheid je bruidsschat zijn.
Ik zweer, op het heilige licht van de zon,
op de zwarte magie van de nacht, op de sterren
die neerkijken op jouw geboorte en sterven,
ik zweer jou af. Vaderliefde, bloed, verwantschap
zweer ik af. Van nu af aan ben jij een vreemde
voor mij en voor mijn hart. De barbaren
uit het Oosten, die zelfs hun eigen zoons onthoofden,
zal ik liever verwelkomen, troosten en helpen
dan jou, tot gister nog mijn dochter.

KENT Alstublieft, majesteit...

LEAR Mond dicht, Kent!
Kom niet tussen de wolf en zijn woede.
Zij was mij het liefst, ik was van plan
mijn ouderdom bij haar te slijten.
tot Cordelia
Weg, uit mijn ogen! Ik zal de vrede
moeten vinden in mijn graf, nu ik mij
afscheur van jouw hart.
tot de rest
Haal Frankrijk. Schiet op. En de Bourgondiër.
tot Cornwall en De Schot.
Cornwall, Schot, neem naast de bruidsschat
van mijn twee dochters ook dit derde deel.
tot Cordelia
Trouw jij maar met je trots
die je met eerlijkheid verwacht.
tot Cornwall en De Schot
Jullie beiden krijgen kroon en troon, mijn
absolute macht, alle eerbewijzen,
alle privileges van het koningschap. Ikzelf
zal om en om een maand bij jullie intrekken,
met een gevolg van honderd ridders,
door jullie te onderhouden. Slechts in naam
en waardigheid blijf ik de koning. Gezag,
inkomsten, beleid, bestuur: van jullie,
mijn lieve zoons. Ontvang nu, als
bewijs en als symbool, getweeën dit.

Hij neemt zijn kroon af, geeft deze aan Cornwall en De Schot.

KENT Majesteit, Lear, ik heb u, mijn koning,
altijd geëerd en ik hou van u als een zoon

van zijn vader, ik diende u, altijd
en altijd gaf u mij bescherming.

LEAR Voorzichtig Kent, de boog staat strak,
blijf uit de baan van de pijl.

KENT Laat gaan, al vangt mijn hart de punt. Wanneer
de koning waanzin spreekt, zal ik, zijn dienaar,
onbeschaamd zijn: Waar bent u mee bezig,
ouwe man? Denkt u dat plicht zijn bek niet
opentrekt, wanneer macht in slijmerij trapt?
Wanneer de koning raaskalt verplicht mijn eer
mij tot eerlijkheid: Zet die kroon terug op, denk goed na,
herroep dit overhaast en afschuwelijk besluit.

Geloof mij of dood mij: uw jongste dochter
houdt niet het minst van u, haar hart is niet leeg,
haar zachte klanken weergalmen niet in holle woorden.

LEAR Zwijg, Kent, als je aan je leven hecht.

KENT Ik beschouw mijn leven vrij inzetbaar
tegen uw vijanden, en verlies het graag
als ik u daarmee bescherm.

LEAR Uit mijn ogen.

KENT Gebruik die ogen, Lear, of laat mij kijken
wanneer de woede u verblindt.

LEAR Ik zweer op alle goden...

KENT Op de goden of op wie dan ook, u zweert vergeefs.

LEAR Jij, verrader, kent geen god!

Lear legt zijn hand op zijn zwaard.

CORNWALL
en DE SCHOT Majesteit, alstublieft!

KENT Natuurlijk, dood de dokter en beloon
de kanker. Herroep uw besluit, of ik zal,
zolang er nog adem uit mijn keel komt,
blijven spreken van dit onrecht.

LEAR Luister goed, verrader, op je eed van trouw,
luister naar mij. Jij zet mij aan tot woordbreuk
- nooit brak ik een belofte – en dringt je
met starre trots tussen mijn macht
en mijn besluit; wat ik uit principe en positie
niet verdragen kan. Jij bent de kanker
en zo zal ik jou belonen: Vijf dagen krijg je
om je te wapenen tegen de wereld,

op de zesde dag keer jij je door mij
gehate rug mijn koninkrijk toe. Word jouw
verbannen stoffelijk omhulsel na de zevende dag
nog in mijn gebied betrapt, dan hang je.
Weg nu. Op alle goden: dit herroep ik nooit.

KENT Vaarwel, mijn koning, uw wil geschiede,
de vrijheid ligt elders, als ik hier verbannen ben.
tot Cordelia
Moge de goden je beschermen, Cordelia,
in denken even oprecht als in je taal.
tot Goneril en Regan
Wat jullie grandioze woorden betreft:
laten we hopen dat ze waarheid worden,
dan komt hier toch nog iets goeds uit voort.
tot allen
Dan rest Kent niks dan 'dag' te zeggen,
ik blijf mijn oude zelf maar dan in nieuwe streken.

Kent gaat af.

Trompetten. Gloster komt op, met de koning van Frankrijk en de hertog van Bourgondië.

GLOSTER Frankrijk en Bourgondië, mijn heer.

LEAR Beste hertog van Bourgondië, ik richt mij eerst
tot jou, die met de Franse koning hier om de hand
van mijn dochter strijdt. Wat zou voor jou
de minimale bruidsschat zijn, zonder dat
je liefde voor haar verslapt?

BOURGONDIË Mijn zeer geëerde majesteit, ik vraag
niets méér dan dat u mij beloofd heeft,
en minder... is toch niet ter sprake?

LEAR Juist, mijn waarde hertog. Toen zij mij nog
na aan het hart lag, was dat zeker waar,
maar, haar prijs is wat gezakt. Daar staat ze,
meneer. Als er iets is dat je aantrekt in dat
nietszeggend hoopje mens, of alles,
mijn ongenoegen inbegrepen, en niks meer,
ga dan je gang, ze is van jou.

BOURGODIË Ik weet niet zo goed wat ik hierop moet zeggen.

LEAR Neem jij deze vrouw, vol van gebreken,
door vrienden verstoten, door haar vader
gehaat, vervloekt en ontferd, tot je wettige
echtgenote, of sla je liever af?

BOURGONDIË Vergeef me, hoogheid, maar, onder zulke
voorwaarden kan men die keus niet maken.

- LEAR Dan raad ik je aan voor de eer te bedanken,
want bij alles wat mij heilig is: niets is alles wat zij heeft.
tot de koning van Frankrijk
Wat jou betreft, mijn vriend de koning,
ik wil je niet van mij vervreemden door je
met een trouwring aan dit afval vast
te klinken. Gun je liefde wie dat waardig is,
niet dit wandrocht dat de natuur
van schaamte blozen doet.
- FRANKRIJK Ik vind het uiterst vreemd dat zij zojuist nog
uw dierbaarste bezit was, balsem voor uw ziel,
troost van uw oude dag, uw mooiste, uw liefste,
en nu, in een ogenblik, een vingerknip, zo'n
vreselijke wandaad heeft begaan dat u haar
stante pede van haar voetstuk trapt. Óf
uw lofzang op uw dochter is nooit oprecht geweest,
óf zij moet iets monsterlijk ontaards hebben gedaan.
Maar geloven dat zij tot zoiets vreselijks in staat is
vergt zo'n kronkel in mijn kop, dat zelfs een god
de knoop niet kan ontwarren.
- CORDELIA Lieve vader, papa, alsjeblieft, ik vraag je – onhandig,
want ik heb geen glibberige tong, ik kan mijn woorden niet
tot leugens plooiën, ik laat mijn daden liever
voor mij spreken – ik vraag je om hier, zodat iedereen
het hoort, te verklaren dat ik geen moord of misdaad
heb gepleegd, geen complot gesmeed, ik heb niks gedaan,
niks smerigs of kwaadaardigs, waardoor jij je liefde
en je handen van mij aftrekt. Het enige waaraan
ik schuldig ben is mijn gebrek, als je het zo kan noemen,
aan smekende oogjes, aan een mond waaruit valse honing druipt,
gelukkig maar, ik ben oprecht, al kost het mij
de liefde van mijn vader.
- LEAR Beter was je de baarmoeder niet uitgekropen
dan mij zo te kwetsen.
- FRANKRIJK Is dat alles? Een bedachtzame aard waardoor
sommige gedachten niet tot taal verworden?
Mijn beste hertog van Bourgondië, wijst u daar
deze vrouw voor af? Liefde is geen liefde
als zij besmet raakt met details die niet ter zake doen.
Wilt u met haar trouwen? Zij zelf is de bruidsschat.
- BOURGONDIË Hoogheid, majesteit, geef me gewoon de bruidsschat
die u eerder al heeft toegezegd, dan neem ik haar tot vrouw,
Cordelia, hertogin van Bourgondië.
- LEAR Geen sprake van. Ik heb gezworen. Niets breekt mijn eed.

BOURGONDIË *tot Cordelia*
Het spijt me. Naast uw vader verliest u ook een echtgenoot.

CORDELIA Ach arm hertogje,
u verwacht hebzucht met liefde,
u zou met uw goud moeten trouwen.

FRANKRIJK Lieve Cordelia. Jij bezit rijkdom zonder geld,
bent veracht maar geliefd, verstoten maar ik kies je,
als je me hebben wilt. Geef mij je hand, als ik mag
dan neem ik wat is weggesmeten. Mijn god! Vreemd,
in de ijzige kilte van je vader vlamt mijn liefde juist op.
Uw onterfde dochter, hoogheid, is mijn groot geluk,
zij zal mijn koningin zijn en van heel Frankrijk.
De Bourgondiër met zijn waterkoude hart ziet niet
welke schat hij hier verliest. Neem afscheid, Cordelia,
van wat ooit je vrienden waren. Wij vertrekken
naar een warmere plek.

LEAR Neem haar maar mee naar Frankrijk, ze is van jou,
zij is mijn dochter niet, uit mijn ogen, ik hoef
dat gezicht niet meer te zien, weg dus, zonder zegen,
liefde of genade. Kom, hertog, wij gaan.

Trompetten. Lear af, gevolgd door Bourgondië, Cornwall, De Schot, Gloster en personeel.

FRANKRIJK Neem afscheid van je zussen.

CORDELA De sieraden van vader, ik laat jullie met tranen
in mijn ogen bij hem achter. Ik ken jullie. Maar,
we blijven zussen, ik zal zwijgen over jullie gebreken.
Wees lief voor papa. Ik vertrouw hem toe aan
jullie zo mooi verwoorde zorgen. Al zou ik hem,
als ik het voor het zeggen had, een prettiger
verblijfplaats gunnen. Nou goed. Vaarwel.

REGAN Zeg ons niet wat we moeten doen.

GONERIL Hou jij je maar bezig met je echtgenoot,
die jou als kliekje, nee, als keukenafval kreeg.
Een gehoorzaam vrouwtje trouwt hij niet,
jij krijgt veel meer dan je verdient.

CORDELIA De tijd rukt vroeg of laat de valse maskers af,
oneerlijkheid zal altijd worden gestraft.
Het ga jullie goed.

FRANKRIJK Kom, liefste, we gaan.

Frankrijk en Cordelia af.

GONERIL Zus, ik heb heel wat zaken met je te bespreken die ons beiden aangaan.
Ik geloof dat vader vannacht vertrekt.

REGAN Zeker, hij gaat met jou mee.
Volgende maand komt hij bij ons.

GONERIL Zijn leeftijd maakt hem nogal onvoorspelbaar,
dat hebben we wel kunnen merken.
Hij hield altijd het meeste van zijn jongste.
Het gemak waarmee hij haar verstoten heeft laat zien
dat hij niet zo helder meer denkt.

REGAN De jaren doen hem weinig goed, nee,
maar zelfbeheersing is nooit zijn sterkste punt geweest.

GONERIL Hij was altijd al een driftkop. We moeten ons
niet alleen voorbereiden op zijn karakterzwaktes,
maar ook op de chagrijnige stijfkoppigheid die met ouderdom komt.

REGAN We zullen wel getraakteerd worden op meer ondoordachte acties,
zoals die verbanning van Kent.

GONERIL Ja, of zijn onbeschofte afscheid van de koning van Frankrijk.
Dus, juist, we slaan de handen in elkaar. Als vader
zich zo nukkelig blijft gedragen, wordt die troonsafstand van hem
een vreselijke last voor ons.

REGAN We zullen hier goed over moeten nadenken.

GONERIAL We zullen iets moeten doen, en snel een beetje.

1.2

Het kasteel van Gloster. Edmund op, met een brief.

EDMUND U, natuur, bent mijn godin! Ik onderwerp mij enkel aan uw wet. Waarom zou ik mij laten teisteren door conventies en om brave burgermansmoraal afzien van mijn rechten? Alleen omdat mijn broer zo'n twaalf tot veertien manen eerder dan ik het leven zag? Hoezo onecht? Wat nou bastaard? Ik ben net zo goedgebouwd, net zo scherp van geest, in uiterlijk niet te onderscheiden van het binnenechtelijke nageslacht. Wat zou ik minder zijn? Onecht? Vals? Inferieur? Ik? De bastaard die in het geniep met brandend vuur verwekt werd heeft toch zeker een steviger gestel en heel wat grotere kloten dan die kudde imbecielen die 's nachts, in halfslaap, vermoeid, verveeld en routineus de eicel ingelekt is. Dus dan, wettige Edgar, jouw erfenis komt mij toe. Pappa houdt net zoveel van deze bastaard als van jou, het 'echte' kind. Klinkt goed hoor. Echt. Nou, echte Edgar, als deze brief zijn werk doet en mijn opzet slaagt, verslaat de bastaard, ik, het echte kind. Niks staat mij meer in de weg. Goden, sta de bastaard bij!

Gloster op.

GLOSTER Kent verbannen! De Franse koning woest naar huis! En Lear vannacht vertrokken, in macht beperkt, financieel afhankelijk, en alles pats op stel en slag, Edmund, man, wat is er aan de hand! Is er nieuws?

Edmund stopt zijn brief opvallend weg.

EDMUND Ik heb geen nieuws.

GLOSTER Wat stop jij daar zo schichtig weg?

EDMUND Geen nieuws waarvan ik weet.

GLOSTER Wat is dat voor papier?

EDMUND Niets, vader.

GLOSTER Niets? Waarom dan die haast het weg te steken? Niets hoeft zich nergens voor te verstoppen. Kom, laat zien. Als het niets is, heb ik mijn bril ook niet nodig.

EDMUND Het spijt me, vader, vergeef me, het is een brief van mijn broer die ik nog niet helemaal gelezen heb,

maar die, voor zover ik het begrijp, niet voor uw ogen geschikt is.

GLOSTER Hier met die brief, jongen.

EDMUND Of ik hem nou hou of geef, het zal u pijn doen. De inhoud van de brief, dat wat ik gelezen heb, is abject. En infaam.

GLOSTER Geef hier. Geef hier!

EDMUND Ik hoop – ik speel even advocaat van de duivel – dat mijn broer mij hiermee op de proef wil stellen.

GLOSTER *leest voor*
“Deze staande praktijk om ouderdom te eerbiedigen, verpest onze beste jaren: wij mogen pas van onze erfenis genieten wanneer we te oud zijn voor genot. Bij mij broeit het gevoel dat wij zinloze en domme slaven zijn die zuchten onder het juk van een bejaarde tiran, die zijn macht niet op eigen kracht verworven heeft, maar van ons krijgt, bereid als wij zijn voor hem te buigen. Kom naar mij toe, dan praten we verder. Als onze vader zou slapen en ik zou waken, dan krijg jij voortaan levenslang de helft van zijn inkomsten en de volle liefde van je broer, Edgar.”

Aha! Een samenzwering! “Hij slapen en ik waken, de helft van zijn inkomsten...” Mijn zoon Edgar! Heeft zijn hand dit geschreven? Komt dit uit zijn hart, zijn hersens? Wanneer heb je dit gekregen? Van wie?

EDMUND Ik heb het niet gekregen, vader, het is zeer geniepig gedaan, iemand heeft het door mijn raam naar binnen gegooid.

GLOSTER Is dit het handschrift van je broer?

EDMUND Was het een prettige brief geweest, dan wist ik het zeker, nu, met wat hier in staat, durf ik het niet te zeggen.

GLOSTER Heeft hij je ooit al eerder over dit soort zaken gesproken?

EDMUND Nooit. Maar ik heb hem wel eens, best vaak, horen beweren dat het te rechtvaardigen zou zijn om, als de zoon een zekere leeftijd heeft bereikt en de vader over zijn hoogtepunt heen is, de vader onder toezicht van de zoon te stellen en de zoon het beheer van de bezittingen van de vader te geven.

GLOSTER Wat een smeerlap. Wat een smeerlap! Dat is precies wat er in deze brief staat! Ontaarde smeerlap! Verachtelijk, verraderlijk, smerig beest! Nog erger dan een beest! Jij, jongen, zoek uit waar hij zit. Dan zet ik hem vast. Die onuitsprekelijke smeerlap. Waar zit hij?

EDMUND Dat weet ik niet precies, vader. Maar, als u uw woede kunt beheersen tot u een duidelijker beeld van zijn bedoelingen krijgt, staat u sterker. Want als u nu

onbesuisd de confrontatie zoekt, en u daarbij vergist in zijn intenties, zou dat uw reputatie onherstelbaar beschadigen, net als zijn gehoorzaamheid aan u. Ik durf te zweren op mijn leven dat hij deze brief geschreven heeft om mijn loyaliteit op de proef te stellen en niet uit een verraderlijke inborst.

GLOSTER Denk je?

EDMUND Als u het een goed idee vindt, dan zet ik u ergens neer waar u ons kunt horen praten over deze kwestie. Uw eigen oren kunnen uw kwade vermoedens dan bevestigen of verwerpen. Vanavond nog.

GLOSTER Hij is geen monster, dat kan hij niet zijn.

EDMUND Natuurlijk niet.

GLOSTER Zijn eigen vader! Die zo veel en teder van hem houdt! De hemel en alle duivels, Edmund, vind hem! Win zijn vertrouwen, alsjeblieft, doe wat nodig is. Ik zou mijn laatste adem voor zijn onschuld geven.

EDMUND Ik ga onmiddellijk op zoek en aan de slag en ik hou u op de hoogte.

GLOSTER Die verduisteringen van zon en maan de laatste tijd voorspellen weinig goeds. Ja, d'r zullen wel wetenschappelijke verklaringen voor zijn, maar dat doet niets af aan de gevolgen. Liefde verkilt, vriendschap verwatert, broers vervreemden van elkaar. In de steden breken rellen uit, burgeroorlogen in buurlanden, hoogverraad in regeringskringen, en de band tussen vader en zoon verbreekt. Mijn lieve smeerlap volgt de voorspelling: zoon tegen vader. Lear gaat tegen de natuur in: vader tegen dochter. De vette jaren zijn voorbij. Complotten, verraad en achterbaks bedrog, de chaos volgt ons gillend naar het graf. Ontmasker die smeerlap, Edmund, daar verlies je niks bij. Wees voorzichtig. En die loyale en oprechte Kent verbannen! Wegens eerlijkheid! Absurd!

Gloster af.

EDMUND Typisch gedrag in deze achterlijke wereld. Wanneer er iets mis gaat, al te vaak onze eigen stomme schuld, geven we aan alles behalve aan onszelf de schuld. De zon, de sterren en de maan. Alsof we onze misdaden zonder vrije wil begaan, onze idiote impulsen van buiten of boven komen, alsof we zatlappen, rokkenjagers, leugenaars zijn vanwege de stand van de planeten, alsof goddelijke interventie het slechtste in ons boven brengt. Goed excuus voor hoerenlopen, leg je geile schuld maar bij de sterren. Mijn pa pompte mijn ma vol onder de wassende maan en ik kwam onder de Grote Beer ter wereld, dus ja wat wil je, dan ben ik grof en geil geboren. Onzin! Ik was hoe dan ook geworden wie ik ben,

al had de maagdelijkste ster boven mijn bastaardgeboorte geflonkerd.

Edgar op.

EDMUND En daar hebben we Edgar, als de clou van een slechte grap. Ik zet mijn masker op, van diepbedroefde ernst, met het wanhopige gezucht van de zwakzinnige... Ooohhh... Deze verduisteringen voorspellen diepe verdeeldheid...

EDGAR Edmund, broertje! Hoe is het met je! Wat kijk je ernstig?

EDMUND In gedachten verzonken, broertje, om een voorspelling die ik laatst las, over de gevolgen van deze verduistering.

EDGAR Geloof jij in dat soort dingen?

EDMUND Geloof maar dat ik zeg dat de gevolgen vreselijk zullen zijn. Onnatuurlijkheden tussen ouder en kind, dood, hongersnood, eeuwenoude verbonden die verbrokkelen, verscheurde staten, de koning en de adel worden vervloekt en met geweld bedreigd, wantrouwen, paranoia, vrienden worden verbannen, de troepen deserteren, huiselijk geweld en weet ik veel wat!

EDGAR Sinds wanneer hou jij je met sterrenlezen bezig?

EDMUND Wanneer heb je onze vader voor het laatst gezien?

EDGAR Gisteravond.

EDMUND Met hem gesproken?

EDGAR Ja, twee uur lang.

EDMUND Goed afscheid genomen? Klonk of leek hij geagiteerd?

EDGAR Helemaal niet.

EDMUND Denk eens goed na, of je hem gekwetst kan hebben. En zou je, al doe je het voor mij, een beetje uit zijn buurt willen blijven tot hij de tijd gehad heeft om af te koelen. Jij hebt hem zo witheet woedend gemaakt dat jouw aanwezigheid blussen met benzine wordt.

EDGAR Iemand heeft mij tegen hem opgezet!

EDMUND Daar ben ik ook bang voor. Ik druk je op het hart wat afstand te houden, tot hij gekalmeerd is. Luister, ga naar mijn huis, dan zal ik je op het geschikte moment mee laten luisteren naar wat onze vader te zeggen heeft. Alsjeblieft, schiet op, hier heb je mijn sleutel. En als je naar buiten gaat, doe dat dan gewapend.

EDGAR Gewapend!

EDMUND Dat zou ik doen als ik jou was. Ik zou liegen als ik zeg dat er goed over je gesproken wordt. Ik heb gezegd wat ik gezien en gehoord heb, maar wel afgezwakt,

je zou moeten horen wat ze werkelijk over je zeggen.
Alsjeblieft, ga.

EDGAR Laat je snel iets van je horen?

EDMUND Ik zal je helpen.

Edgar af.

EDMUND Een argeloze vader en een broer met een gouden hart!
Zo goed van vertrouwen dat hij nergens kwaad verwacht.
Zijn eerlijkheid is glijmiddel voor mijn plan. Dat simpel is:
Als ik niks erf, dan zal ik alles grijpen.

Edmund af.

1.3

Het kasteel van de hertog van Schotland. Goneril op, met Oswald.

GONERIL Heeft mijn vader een werknemer van mij geslagen alleen omdat deze zijn nar uit heeft gescholden?

OSWALD Ja, mevrouw.

GONERIL Hij trekt het bloed onder mijn nagels vandaan. Dag en nacht. Er gaat geen uur voorbij zonder dat hij weer iets idioots uithaalt dat ons weer in verlegenheid brengt. Zijn ridders worden opstandig en hij zelf begint om het minste of geringste te schelden. Als hij terugkeert van de jacht hoef ik hem niet te zien. Zeg maar dat ik ziek ben. Jij moet hem wel wat minder ter wille zijn, dat is prima, ik draag de verantwoordelijkheid wel.

OSWALD Hij komt eraan, mevrouw. Ik kan hem horen.

Trompetten.

GONERIL Dus probeer hem maar een beetje te negeren, als je wil, jij en de anderen ook. Mag hij bij mij komen klagen. Als het hem niet bevalt, dan kan hij naar mijn zus. Die er, dat weet ik zeker, precies zo over denkt als ik: wij laten ons niet kisten. Domme oude dwaas. Denkt dat hij het gezag dat hij heeft weggegeven nog bezit! Net baby's, die bejaarde gekken, die moeten streng worden gecorrigeerd als ze zich misdragen. Vergeet niet wat ik je heb gezegd.

OSWALD Zeker niet, mevrouw.

GONERIL En behandel zijn gevolg ook wat minder vriendelijk. Let maar niet op de gevolgen. Zeg tegen de anderen dat zij het ook zo doen. Stook maar wat. Ik blijf ook niet langer zwijgen. Ik schrijf direct aan mij zus dat zij hetzelfde moet doen. Maak het eten klaar.

Af.

1.4

Een andere ruimte in hetzelfde kasteel. Kent op, in vermomming.

KENT Als ik nu mijn spraak verdraai, zodat die bij mijn kleding past, staat niks mij in de weg mijn doel, waarvoor ik mij vermomd heb, te bereiken. Goed, verbannen Kent, als het je lukt te dienen waar je veroemd bent, lukt het wellicht ook je geliefde meester in te laten zien dat jij een toegewijde dienaar bent.

Hoorngeschal. Lear komt op, met gevolg.

LEAR *tot een dienaar*
Eten, en snel een beetje. Kom, hop hop hop.

Dienaar af.

LEAR Kijk eens aan, wat hebben we hier?

KENT Een man, meneer.

LEAR En wat doe jij? Wat doe jij hier?

KENT Ik doe mijn best niet minder dan ik lijk te zijn, hem te dienen die mij vertrouwt, van wie eerlijk is te houden, te spreken met wie wijsheid kent en weinig zegt, de goden te vrezen, enkel te vechten als ik geen keus heb en geen vis te eten.

LEAR Wie ben jij?

KENT Een man met een zeer eerlijk hart en als de koning zo arm.

LEAR Als jij als burger zo arm als de koning bent, dan ben je arm genoeg. Wat wil je?

KENT Dienen.

LEAR Wie wil je dienen.

KENT U.

LEAR Kennen wij elkaar, kerel?

KENT Nee, meneer, maar u straalt iets uit waar ik dienstbaar aan wil zijn.

LEAR En dat is?

KENT Gezag.

LEAR En wat voor diensten oefen jij dan zoal uit?

KENT Ik kan een geheim bewaren, paardrijden, hardlopen, een mop verpesten door hem te vertellen, een eenvoudige

boodschap bondig overbrengen. Wat gewone mensen kunnen, kan ik ook. Ik ben vooral een doorzetter.

LEAR Hoe oud ben je?

KENT Niet zo jong, meneer, dat ik verliefd word op een meisje om haar stem, maar ook niet zo oud dat ik haar niet meer kan beminnen. Ik draag achtenveertig jaren op mijn schouders.

LEAR Volg mij, je komt bij mij in dienst. En als ik tijdens het diner geen hekel aan je krijg, dan kan je blijven. Eten! Waar blijft dat eten! En nar! Waar ben je, nar! Jij, ga mijn nar halen.

Een bediende af.

Oswald op.

LEAR Jij daar, mannetje, waar is mijn dochter?

OSWALD Momentje, meneer.

Oswald af.

LEAR Wat? Wat zegt die vent? Haal die knurft eens terug!

Een ridder af.

LEAR Waar is mijn nar! Nou? Is iedereen in slaap gevallen!

De ridder weer op.

LEAR En, waar heb je die luhannes?

RIDDER Meneer, hij zegt dat uw dochter zich niet goed voelt.

LEAR En waarom komt dat kruipsel me dat niet zelf vertellen?

RIDDER Meneer, dat komt, zoals hij me nogal brutaal toebeet, omdat hij daar geen zin in heeft.

LEAR Geen zin!

RIDDER Meneer, ik weet niet wat er aan de hand is, maar als u het mij vraagt wordt u niet met de égards behandeld die u toekomen. Ik bemerk een significante afname van dienstbaarheid hier ten kastele, tot en met de hertog en uw dochter aan toe.

LEAR Oh ja? Bemerk je dat?

RIDDER Meneer, ik hoop dat u het me niet kwalijk neemt, maar mijn plicht verbiedt mij te zwijgen wanneer ik denk dat u tekort gedaan wordt.

LEAR Je zegt alleen maar wat ik zelf al dacht. Ik bespeur de laatste tijd een lichte verwaarlozing. Ik dacht dat dat aan mijn eigen jaloerse hooggevoeligheid lag, niet aan een doelgerichte aanval van onwaardigheid.

Maar ik zal er eens op letten. En waar is mijn nar?
Ik heb hem al twee dagen niet gezien.

RIDDER Uw nar kwijnt een beetje weg, meneer.

LEAR Dat heb ik gemerkt.

RIDDER Sinds uw jongste naar Frankrijk is vertrokken.

LEAR Ja, genoeg daarover.
tegen een bediende
Zeg tegen mijn dochter dat ik haar wil spreken.

De bediende vertrekt.

LEAR *tegen een andere bediende*
En jij gaat mijn nar halen.

De bediende vertrekt.

Oswald op.

LEAR En wie zullen we daar hebben. Kom jij eens hier.
Wie denk jij dat ik ben?

OSWALD De vader van mevrouw.

LEAR De vader van mevrouw! Wat denk jij wel!
Knecht! Slaaf! Hond!

OSWALD Geen van drie, meneer, alstublieft zeg.

LEAR Kijk mij niet in de ogen, brutale aap!

Lear slaat Oswald.

OSWALD Ik heb liever niet dat u mij slaat, meneer.

KENT O. Word je liever geschopt, snotkop?

Kent schopt Oswald, Oswald valt.

LEAR Zeg, mijn beste, dank je wel,
ik ben nu al blij dat ik je aangenomen heb.

KENT *tot Oswald*
Blijf daar niet zo liggen, opgerot. Moet ik je
manieren leren? Weg. Weg! Of wil je mijn
vuisten proeven? Weg jij, wees verstandig.

Oswald af.

KENT Goed zo.

LEAR Heel goed, heel goed. Dat verdient een bonus.

Lear geeft Kent geld.

Nar op.

NAR Wil je ook voor mij werken? Zet mijn muts maar op.

Hij biedt Kent zijn narrenmuts aan.

LEAR Mooi mooi, daar is mijn narretje. Hoe is het ermee?

NAR *tot Oswald*
Meneer, weet je zeker dat je mijn muts niet op wil?

KENT Waarom zou ik?

NAR Waarom je zou? Omdat je partij kiest voor iemand die eruit ligt. Jaja, als je niet lachend met de wind mee waait, dan raak je snel verkouden. M'n muts, pak aan. Zie je deze kerel hier? Heeft twee dochters van zich vervreemd en z'n derde een vreemde gunst bewezen. Wil jij hem dienstbaar zijn, dan moet je wel een grappenmaker zijn. Ja ja, pappie, hoe is het nou met jou?

LEAR Pas maar op, je krijgt de zweep.

NAR De waarheid is een hond die naar zijn hok wordt gezweept, terwijl mevrouwtje kwispelteef mag stinken bij het vuur.

LEAR Ja daar heb je wel een bitter puntje.

NAR Zal ik je een liedje leren!

LEAR Ga je gang.

NAR Goed opletten, pappie:

*Pronk niet met wat je hebt,
hou achter wat je weet,
ren harder dan je huppelt,
steek geen schulden in je reet,
slik niks voor zoete koek,
en raak geen druppel aan,
voor het donker thuis,
niet naar de hoeren gaan,
en dan, let op mijn woord:
dan kom je niets te kort.*

KENT Dat is echt een heel slecht liedje, nar.

NAR Ach.

KENT Het einde rijmt niet eens.

NAR Rijmen en dichten is voor narren en nichten.

KENT Ik vind het niks.

NAR Logisch, ik ben met niks begonnen.
De koning hier is met niks geëindigd.
Van niks komt niks. Of niet, meneer?

LEAR Je hebt gelijk, van niks wordt niks gemaakt.

NAR *tot Kent*
Wil jij hem zeggen dat dat niks
alles is dat voor hem over is gebeven?

LEAR Een bitter ventje, die nar van mij.

NAR Ken jij het verschil, ventje,
tussen een bittere nar en een zoetsappige?

LEAR Geen idee, ventje, vertel maar.

NAR *De koning die zijn land weggaf
is gelijk de nar zo maf;
zet ze beiden naast elkaar
en neem subiet twee narren waar.
Eentje bitter, eentje zoet,
een met kroontje, een met hoed.*

Rijmt.

KENT Dwangrijm.
Je draagt een muts, geen hoed.

LEAR Noem je mij een nar, ventje?

NAR De enige titel waar jij je na je abdicatie mee kan tooien,
is die waarmee je bent geboren: nar.

KENT Daar heeft hij wel een piepklein puntje, majesteit.

NAR Piepklein puntje in je broekje. Maar echt. De mannen
met de macht gunnen mij het monopolie op het
narrenschap niet. Ze gedragen zich zelf te graag als idioot.
De dames ook. Te gek op dom geklets om het aan
de profs over te laten. Jaja. Neenee. Pappie,
geef mij een ei, dan kroon ik je tweemaal.

LEAR Met welke kroon?

NAR Ik slurp de zachte dooier uit en kroon je met de halve schalen,
tweemaal koning ei. Toen jij je kroon doormidden brak
en beide stukken weg gaf, spande jij jezelf – gehalsterd en al,
met oogklep en bit – voor andervrouwse wagentjes. Onder
die gouden kroon zat een ezelskop! Wie verdient de zweep,
wie waarheid spreekt of wie dwaasheid deed?

*het narretje gaat het niet goed
wanneer de wijze dwaasheid praat
daar gaat zijn unique selling point
het narretje wordt nageaapt*

Rijmt.

KENT Amper.

LEAR Sinds wanneer ben jij zo dichterbij, narretje?

NAR Ik ben daarmee begonnen, pappie, toen jij je dochters tot je moeder maakte, toen jij je broek liet zakken en in je blote kont om billenkoek vroeg.

*de meisjes kraaiden van plezier
ik kromp ineen van zielenpijn
daar ging de grote koning Lear
om voortaan idioot te zijn*

NAR en KENT Rijmt.

NAR Ik smeeek je pappie, huur iemand in die mij het liegen leren kan. Ik zou zo graag kunnen liegen.

LEAR Als jij liegt, narretje, dan krijg je met de zweep.

NAR Niet gelijk als druppels maar als sneeuwvlokjes verschil jij van je dochters, pappie. Zij ranselen me af wanneer ik waarheid spreek, jij wanneer ik lieg. Soms krijg ik ervan langs wanneer ik mijn bek stijf dicht hou. Ik zou alles liever willen zijn dan nar, behalve jou, pappie. Jij hebt je verstand in twee gesneden en niets voor jezelf gehouden. Ach, daar komt een van je halve breintjes aan.

Goneril op.

LEAR Ha, dochterlief, waarom zo nurks?
Je bent de laatste tijd zo nukkig!

NAR Een gelukkig man was jij, toen je nog niet naar haar nukken hoefde dansen. Nu ben jij niks meer dan een nul. Ik ben zelfs meer!
Een nar is beter dan niets.

tegen Goneril

Jaja, ik hou m'n hart achter m'n huig en knoop een knoopje in mijn tong. Zeg maar niks, je gezichtje zegt genoeg.

*bijt de hand niet die je voedt
als je een kontje kussen moet*

tegen Kent

Rijmt.

tegen Lear

Dus lief doen tegen dochterlief.

GONERIL Vader. Niet alleen deze snotaap zonder zelfcensuur, maar jouw hele onbeschaamde troep wordt irriteranter met de minuut. Ze schelden, klagen, vechten, boeren, stinken, maken ruzie en lawaai. Het is niet uit te houden. En ik dacht, vader, dat ik dat al duidelijk had gemaakt, dat je orde op zaken zou stellen. Maar nu vrees ik met steeds grotere vreze – en je lantefanterige reactie maakt het er niet beter op – dat je dit gedrag, nauwelijks oogluikend, toelaat en het, door het niet af te keuren, zelfs aanmoedigt. Als dat

het geval is, dan kan dat niet zonder consequenties blijven, en snel ook: wij zijn hier beschaafde mensen! Mijn maatregelen zullen je misschien beledigen, vernederen misschien zelfs, maar het is verstandig en noodzakelijk om adequaat te handelen. En in te grijpen.

NAR Jaja, je weet wat ze zeggen, pappie:

*heeft de leeuw geen prooi en wil zijn jong gevoed
dan vreet de welp haar vaders vlees
dan drinkt de welp zijn bloed*

Floep, de kaars is uit, voor ons rest kou en donker.

LEAR *tot Goneril*
Ben jij echt mijn dochter?

GONERIL Ik wou dat jij je verstand zou gebruiken – dat ben je vast nog niet verloren – en een eind zou maken aan die gemoedsuitbarstingen die je zo wispelturig maken.

NAR Gehalsterd en al, met oogklep en bit, hortsik!
Hop hop hop, ezel in galop!

LEAR Weet iemand hier wie ik ben? Want Lear is dit niet. Loopt Lear zo? Praat hij zo? Waar zijn zijn ogen? Zijn geest is verzwakt en zijn zinnen traag, ha! Ben ik wakker? Dat zal toch niet? Is er iemand die kan zeggen wie ik ben?

NAR *terzijde*
De schim van wie hij was.

LEAR Dat zou ik wel eens willen weten. Want afgaand op mijn geestelijk vermogen, kennis en gezegende verstand, zou ik ten onrechte moeten concluderen dat ik dochters had.

NAR Die jou tot een gehoorzaam pappie zouden kneden.

LEAR *tot Goneril*
Wat is uw naam, mooie jongedame?

GONERIL Dit soort geintjes dus, vader, is precies als al dat andere kinderlijke gedoe van je. Ik zal even heel duidelijk zijn: Je bent oud en achtbaar, maar wees dan ook verstandig. Je gevolg telt honderd man, wanstaltige wezens, zo wanordelijk, onzedelijk, onbeschaamd, dat ons huis, aangetast door dit afwijkende gedrag, wel een goor drankhol lijkt. Ontucht en alcohol maken mijn veilige nest tot havenkroeg, tot hoerenkot. Zo gênant dat ik niet langer zwijgen kan. Dus ik vraag je vriendelijk, en anders doe ik het zelf, om je gevolg wat te beknotten. Kies als gezelschap mannen die wat meer bij je eigen leeftijd passen, mannen die zichzelf, en jou, weten te beheersen.

LEAR Ben je nu helemaal besodemieterd! Zadel mijn paarden!
Roep mijn mannen samen!
tegen Goneril
Ontaard stuk vreten. Ik zal je niet langer tot last zijn.
Ik heb nog een dochter.

GONERIL Je slaat mijn bedienden. En jouw 'vrienden'
dragen mijn mensen, hun meerderen,
op wat te doen!

De Schot op.

LEAR Voor wie berouw te laat komt is er geen genade.
tegen de Schot
Ach, jij ook hier. Was dit jouw idee? Geef antwoord!
tegen bedienden
Haal mijn paarden.
Ondankbaarheid! Een vijand met een marmerhart,
minder angstaanjagend in een monster
dan wanneer je het aantreft in een kind.

DE SCHOT Zou u zich alstublieft willen beheersen.

LEAR *tegen Goneril*
Verdomde aasgier. Je liegt!
Mijn vrienden zijn respectabel, ze kennen hun manieren
en weten tot in detail hun plicht tot eer te vervullen.
Hoe kon dat klein vergrijp van Cordelia mij zo weerzinwekkend
voorkomen? Hoe kreeg het zo'n kracht dat het mij
van mijn plaats dreef? Alle liefde uit mijn hart trok?
Dat nog enkel bitter gal rondpompt. Lear! Lear! Lear!
hij slaat zichzelf op het voorhoofd
Beuk op de poort die dwaasheid binnenliet
en wijsheid liet ontglippen. Kom, vrienden,
we moeten gaan.

Kent, ridders, dienaren af.

DE SCHOT Meneer, ik deed niks en ik weet niks
van wat u zo heeft ontstemd.

LEAR Dat zal dan wel.
tegen Goneril
Natuur, hoort u mij, grote godin, luister! Als
het uw plan was dit schepsel met nageslacht
te zegenen, doe het niet! Maak het haar
onmogelijk ooit vrucht te dragen, sla haar schoot
met droogte, laat uit deze wandelende afwijking
nooit een dochter of een zoon tevoorschijn komen.
En plant zij zich toch voort, laat haar kind het kwaad zijn,
een vleesgeworden marteling tot en met haar laatste
aardse dagen. Die haar jonge kop vol rimpels schopt,
lacht om de tranen die haar wangen bijten en al haar
moederlijke zorg veracht. Laat haar voelen hoe

scherper dan een slangentand de ondank van een kind is.
Ik ben weg. Weg!

Af.

DE SCHOT Mijn god wat is hier aan de hand?

GONERIL Probeer het niet eens te begrijpen,
laat die ouwe gek maar razen.

Lear terug.

LEAR Wat! Vijftig van mijn mannen in één klap!
Binnen twee weken!

DE SCHOT Waar gaat dit over?

LEAR Dat zeg ik je zo!
tegen Goneril
Bij leven en dood, ik schaam mij kapot dat jij
mijn mannelijkheid zo diep aan kan tasten,
dat het lijkt of deze gloeiende tranen, tegen mijn wil,
om jou, uit mijn ogen barsten. Krijg de ziekte!
Ik hoop dat mijn vloek diepe wonden in je vlees
en in je geest slaat. Domme ouwe ogen! Jank
nog eens om haar en ik ruk jullie uit, vertrap
jullie in de modder van stof en tranen. Dat het
zover heeft kunnen komen. Ha! Dat moet dan maar.
Ik heb nog een dochter. Die zal mij, daar ben ik zeker van,
met open hart en armen ontvangen. Als zij van
jouw ontrouw hoort, zal ze met eigen nagels
die wolvenkop van je verscheuren. Je zal zien
dat ik de macht, waarvan je denkt dat ik hem
kwijt ben, weer in mijn klauwen krijg.

Af.

GONERIL Zie je het nou?

DE SCHOT Ik hou van jou, mijn liefste, zonder twijfel,
maar ik denk toch dat je je vader misschien een beetje...

GONERIL Ja genoeg.
tegen Oswald
Oswald, kom eens hier!
tegen de Nar
En jij, ventje, meer slaaf dan nar,
hup, achter je meester aan.

NAR Pappie Lear, pappie Lear, vergeet je narretje niet!

*een dochter of een rat
die trap je beter plat
die snijd je beter open
dan dat je ze laat lopen
die knoop je beter op
maar helaas ik heb geen strop*

*dus de nar die rot maar op
rot maar op rot maar op*

Nar af.

DE SCHOT Hij kan wel rijmen.

GONERIL Die heeft het slim bekeken. Honderd ridders!
Heel verstandig, veilig ook, dat we hem
honderd zwaarbewapende mannen
toe hebben gestaan. Ja. Zo kan hij na
een kwade droom, een valse roddel,
welke gril, klacht, chagrijn dan ook
zijn seniele fratsen kracht bijzetten
met hun zwaarden. Onze levens staan
hier op het spel. Oswald, waar blijf je!

DE SCHOT Dat lijkt me toch wat overdreven.

GONERAL Mijn veiligheid lijkt je overdreven? Liever
roei ik al mijn angsten uit, zodat ik niet
bang hoeft te zijn uit de weg geruimd te worden.
Ik ken hem. Ik ken zijn hart. Ik heb Regan
geschreven wat hij heeft geschreeuwd,
als zij hem en zijn honderd gewapende
gekken nu nog onderdak biedt, dan...

Oswald op.

GONERAL Daar ben je. Heb je de brief voor mijn zus?

OSWALD Ja, mevrouw.

GONERIL Neem een paar man mee en rij erheen.
Deel al mijn zorgen met haar. Voeg er
naar eigen inzicht maar wat aan toe, al
wat nodig is om haar te overtuigen. Ga
nu, kom snel terug.

Oswald af.

GONERIL *tegen De Schot*
Oh lieverd, dat roomzachte gedrag van jou,
en dat zeg ik zonder oordeel, zal eerder
gezien worden als een gebrek aan leiderschap,
het spijt me dat ik het zeg, dan geprezen
om zijn schadelijke mildheid.

DE SCHOT Ik weet niet wat jij weet, dat is misschien waar,
maar ik weet wel dat streven naar een beter leven
ons vaak slechter af doet zijn.

GONERIL Ja, nou...

DE SCHOT We gaan het merken.

Allen af.

1.5

Buitenplaats bij hetzelfde kasteel. Lear, Kent en Nar op.

- LEAR *tegen Kent*
Ga vooruit, naar Gloster, en neem deze brief mee.
Geef mijn dochter alleen antwoord op vragen
naar aanleiding van de brief. Zeg haar niks meer
dan nodig is. Nu snel, ga, haastige spoed,
anders ben ik daar nog eerder dan jij.
- KENT Ik doe geen oog dicht, meneer,
voor ik deze brief heb afgeleverd.
- Kent af.*
- NAR Als een man zijn hersens in zijn kont droeg
zouden zijn gedachten dan natte scheten zijn?
- LEAR Dat zal best, narretje.
- NAR Dan mag je van geluk spreken: jij zal met jouw verstand
niet snel gaan stinken!
- LEAR Ha, ha, ha.
- NAR Je zult zien dat je andere dochter net zo vriendelijk
zal zijn als deze. Want al lijken ze op elkaar als
een wilde op een tamme kastanje, ik weet wat ik weet.
- LEAR Wat weet jij dan?
- NAR Dat wild en tam beiden stekels hebben. Het
staat in de wei en houdt menstruatie tegen.
- LEAR Wat?
- NAR Een tampony.
- LEAR Denk je dat het aan mij ligt?
- NAR Weet je waarom een pruim paars is?
- LEAR Geen idee.
- NAR Ik ook niet! Maar ik kan je wel vertellen
waarom een huisjesslak een huisje heeft.
- LEAR Waarom dan?
- NAR Nou, om zijn kop in terug te trekken. Niet
om het aan zijn dochters te geven zodat
hij naakt over de wereld moet glibberen.
- LEAR Ik ben ook te lief geweest. Een veel te zachte vader.
Nooit meer! Staan mijn paarden klaar?
- NAR Paarden voor de ezel. Weet jij waarom de zevenslaper
de zevenslaper heet?

LEAR Omdat hij niet voor achten wakker is?

NAR Heel goed! Jij zou een prima narretje zijn.

LEAR Ondankbaar kreng. Alles zo van mij af te nemen.

NAR Als jij mijn narretje was, pappie,
zou ik je laten geselen omdat je te vroeg oud geworden bent.

LEAR Hoezo dat?

NAR Ouder mag je pas worden als je wijzer bent.

LEAR Oh laat me niet gek worden, niet gek, lieve god,
laat me mijn verstand niet verliezen, doe mij
de waanzin niet aan!

Een officier komt op.

LEAR Staan de paarden klaar?

OFFICIER Ze staan klaar, meneer.

LEAR Kom mee, narretje.

NAR *terzijde*
Als er hier nog maagdjes zijn die om mijn heengaan treuren:
ik heb best nog even tijd om dat maagdenvlies te scheuren.

Af.

2.1

Kasteel van de graaf van Gloster. Edmund op. Curan opⁱⁱ.

EDMUND Nog nieuws?

CURAN Ik was net bij uw vader. Ik heb hem verteld dat de hertog van Cornwall en zijn vrouw Regan hem vannacht nog een bezoek zullen brengen.

EDMUND Met welk doel?

CURAN Geen idee. Heeft u de laatste geruchten al gehoord? Ik bedoel het gefluister dat een mens in de problemen kan brengen?

EDMUND Ik heb niks gehoord. Wat wordt er gefluisterd?

CURAN U heeft niets gehoord over de strijd die op uitbreken staat tussen de hertogen van Cornwall en Schotland?

EDMUND Geen woord.

CURAN Dat zal dan snel genoeg gebeuren. Succes, Edmund.

Af.

EDMUND De hertog hier vannacht. Heel goed. Geweldig. Dat past perfect in mijn plan. Mijn vader staat verborgen, met wacht en al, klaar om mijn broer te grijpen. Ik hoef nog maar één vuil spelletje te spelen. Ik wens mijzelf ietwat geluk en veel succes. Kom hier, broertje, snel, ik heb nieuws.

Edgar op.

EDMUND *terzijde*
En onze vader kijkt toe.
fluistert tegen Edgar
Vlucht, Edgar, snel, je schuilplaats is verraden, vlucht onder de dekking van de nacht.
Wat heb je gezegd over de hertog van Cornwall? Hij komt eraan, nu, vannacht nog, schuimbekkend, Regan even razend, heb je niks gezegd? Niks kwaads of verraderlijks? Denk na!

Edgar Niks waarvan ik weet, geen woord.

EDMUND Daar komt vader, hoor je dat? Het spijt me, ik moet doen of ik je te pakken neem, alsof, doe jij hetzelfde, verdedig jezelf, alsof, maar laat het lijken of het echt is.

Edgar pakt zijn zwaard, in de war, gedesoriënteerd.

EDMUND *hardop, zodat Gloster het kan horen*
Geef je over! Kniel voor je vader! Licht! Hier! Snel!

tegen Edgar
Snel, broertje, ga weg!
hardop
Licht! Licht!
hij duwt Edgar weg
Het ga je goed.

Edgar af.

EDMUND Een wond; bloed is bewijs
van een echt gevecht.
hij snijdt zichzelf in zijn arm
Dit is niks! Zatlappen doen zich voor de grap
wel ergere dingen aan.
hij schreeuwt het uit
Vader! Vader!
Hou hem tegen!
Kan niemand mij dan helpen!

Gloster op, met dienaren en fakkels.

GLOSTER Edmund, jongen, waar is die smeerlap?

EDMUND Hij stond op me te wachten, in die schaduw,
zijn zwaard ontbloot, vlijmscherp, hij prevelde
bezweringen, riep de hulp van duivels en demonen in.

GLOSTER En waar is hij nu?

EDMUND Kijk dan, vader, ik bloed.

GLOSTER Waar is die verrader, Edmund?

EDMUND Hij is gevlucht, daarheen, vader,
ik gaf hem geen kans...

GLOSTER *tegen dienaren*
Achter hem aan! Kom op!
tegen Edmund
Geen kans wat?

EDMUND Geen kans mij te overtuigen u iets aan te doen.
'De hemel slaat wie naasten doodt met bliksems
diep de hel in', zei ik hem. Ik zei hem: 'broertje,
het verbond tussen vader en zijn zoon is heilig
en onbreekbaar'. Nou goed, toen hij zag hoe ik
walgde van zijn ontaarde plan, kwam hij in
beweging. Hij hief zijn kling, van bloedzin glimmend,
en stiet het staal koud in mijn onbeschermd
lijf, zijn zwaard schampte mijn arm. Toen hij zag
hoe ik, vol koele moed, het recht scherp aan mijn
zijde, de vuisten balde voor de aanval, ging hij
er onmiddellijk vandoor. Of hij schrok van het
lawaai dat uit mijn borst omhoog kwam.

GLOSTER Laat hem rennen, we zullen zien hoe ver hij komt, nergens in dit land zal hij zijn toevlucht vinden. Wie hem pakt: doorsteek zijn hart. De hertog, die ik dien, komt hier vannacht. Op zijn gezag verklaar ik dat wie mij het hoofd van die verraderlijke lafaard brengt, beloond zal worden. En wie hem verbergt, die vindt de dood.

EDMUND Ik probeerde hem nog van zijn waanzin af te brengen, dat lukte niet, toen heb ik gezworen zijn verraad aan het licht te brengen. Hij lachte me uit. 'Jij? Een bastaard zonder cent op zak? Het is jouw woord tegen het mijne. Wiens woord, denk jij, roept meer vertrouwen op? Ik ontken. Nee, sterker nog, al liet je ze mijn brief zien, ik zou het een vervalsing noemen, een complot van een jaloerse bastaard tegen de echte zoon. Je moet wel idioot zijn om niet in te zien dat jij een ijzersterk motief hebt om mij dood te willen. Niet?'

GLOSTER Wie is dat smerige sujet! Zijn brief ontkennen zelfs. Mijn zoon kan het niet zijn!

Trompetten kondigen de komst van de hertog van Cornwall aan.

GLOSTER De hertog is er. Om welke reden weet ik niet. Ik sluit alle havens af. Dat moet de hertog mij toestaan. Die verrader kan nergens heen. Ik laat heel het rijk weten dat hij gezocht wordt. En jij, mijn zoon, trouw en natuurlijk, zal mijn enige en wettige erfgenaam zijn.

Cornwall, Regan en wachters op.

CORNWALL Mijn dierbare vriend! Gaat het? Ik ben er net en heb nu al zulk vreemd en vreselijk nieuws gehoord.

REGAN Als het waar is, dan is geen wraak zwaar genoeg om die verrader te straffen. Hoe gaat het met je?

GLOSTER Ach, mevrouw, mijn hart, mijn oude hart, verscheurd.

REGAN Is het waar? Aast mijn vaders petekind op je leven? De jongen met mijn vaders naam? Jouw Edgar?

GLOSTER Oh, alstublieft, uit schaamte durf ik niet te spreken.

REGAN Is hij niet bevriend met die schaamteloze ridders uit het gevolg van mijn vader?

GLOSTER Ik weet het niet, mevrouw, het is te erg, zo vreselijk.

EDMUND Ja, mevrouw, daar hoorde hij bij.

REGAN Dan verbaast zijn kwaadaardigheid me weinig. Dat moordplan zal hem door die bende ingefluisterd zijn, meer geld voor zuip en vraat! Mijn zus heeft me net

vanavond voor die troep gewaarschuwd, ze drukte me op het hart niet thuis te zijn wanneer zij komen.

CORNWALL Dus ik ben er ook niet, Regan, zeker weten. En Edmund, ik hoorde dat jij je als een echte zoon gedragen hebt.

EDMUND Niets meer dan mijn plicht, meneer.

GLOSTER Hij heeft hem ontmaskerd. Is gewond geraakt zelfs, in de strijd om hem te pakken te krijgen.

CORNWALL Wordt hij al gezocht?

GLOSTER Jazeker, meneer.

CORNWALL Zodra hij is gepakt hoeft u niets meer van hem te vrezen. U hebt mijn toestemming te doen wat u wilt en te gebruiken wat u nodig hebt. En jij, Edmund, in deze tijden hebben we mensen zoals jij nodig, deugdzaam en loyaal, jij bent vanaf nu een van ons, een man die we kunnen vertrouwen.

EDMUND Tot uw dienst, meneer, oprecht en trouw.

GLOSTER Een mooi gebaar, meneer, bedankt.

CORNWALL Nu. U weet niet waarom wij hier gekomen zijn -

REGAN zo onverwacht, het duister van de nacht doorstaan. Er zijn... ontwikkelingen, Gloster, van dien aard dat we u advies kunnen gebruiken. Mijn vader heeft mij geschreven. Net als mijn zus. Over hun... onenigheid – die ik liefst ver van eigen huis en haard hou. Mijn boodschappers staan klaar. Goede, oude vriend, kop op en herpak jezelf. Ik heb u raad hard nodig, dit zijn zaken die geen seconde langer kunnen wachten.

GLOSTER Uiteraard, mevrouw, ik sta geheel tot uw beschikking.

Trompetten. Af.

2.2

Voor Glosters kasteel. Kent op. Oswald op.

- OSWALD Goedemorgen, vriend. Werkt u hier.
- KENT Ja.
- OSWALD Waar kunnen wij onze paarden laten.
- KENT In de stront.
- OSWALD Zou u alstublieft zo vriendelijk willen zijn...
- KENT Wij zijn geen vrienden.
- OSWALD Nee. Dat blijkt wel.
- KENT Maar mijn vuisten willen wel vrienden met je rotkop worden.
- OSWALD Waarom doet u nou zo? We kennen elkaar niet eens.
- KENT Ik ken jou zeker wel.
- OSWALD Hoe kent u mij dan?
- KENT Ik ken jou als smeerlap, ongedierte, aasgier, een rat die de het vertrappen nog niet waard is, een bedelaar, een kontkruiper, een slang in een emmer snot, verwekt met het zaad uit een tweedehands kapotje, een schurftige aars, een twee-stuiver-slaaf, laf nageslacht van een achterlijke teef aan wie 't een chromosoom of twee ontbreekt, een slappe zak pap die ik de grond in stamp als 'ie ook maar één ademtocht van mijn verbale aanklacht ontkent.
- OSWALD Jeetje. Wat een verschrikkelijk figuur bent u, om zo tekeer te gaan tegen iemand die u niet kent en die u niet kent!
- KENT Niet kent! Jouw leugens spetteren je bek uit als pus uit een etterende pispuis. Hoe lang geleden is het, twee dagen, dat ik je de modder in trapte voor de ogen van de koning? Trek je zwaard, het is nacht maar de maan schijnt, ik kleur de zonsopkomst met jouw bloed rood. Kom op dan, minderwaardige strontvretende kinderbepotelende hoerenzoon!
- OSWALD Ga weg! Ik heb niks met u te maken!
- KENT Kom op, hoerenzoon! Jij komt hier met brieven tegen de koning, jij trekt partij voor prinsesje poppenkop tegen haar vader. Kom op, strontkop, ik hak je plassertje tot pasta bolognese, kom op, lafbek, vecht!
- OSWALD Help! Moordenaar! Help!
- KENT Vecht, lafbek, vecht, kom op dan, lulletje modderkots, vecht!

Kent slaat Oswald met de platte zijde van zijn zwaard.

OSWALD Help! Help iemand help me!

Edmund op, zwaard getrokken.

EDMUND Hé! Wat is hier aan de hand? Uit elkaar!

KENT Ja, kom jij je d'r tussen schoffelen? Prima, pak ik jou toch aan. Zal ik je wat krasjes geven?

Cornwall op, met Regan, Gloster en bedienden.

GLOSTER Wapens? Vechten? Wat is hier aan de hand?

CORNWALL Ophouden, als je wil blijven leven. Wie nu nog toeslaat vindt de dood. Wat is hier aan de hand?

REGAN Dit zijn de boodschappers. Eentje van mijn zus, eentje van de koning.

CORNWALL Waarom vechten jullie? Spreek op.

OSWALD Ik ben buiten adem, meneer.

KENT Geen wonder, uitgeput van angst. Laffe hoop poep, de natuur wil niks met jou te maken hebben, jij bent in elkaar genaaid door een poppendokter.

CORNWALL Geinige kerel ben jij. Een poppendokter, die mannen naait?

KENT Een poppendokter, ja. Zelfs een beeldhouwer of schilder in een abstracte bui zouden een mens nooit zo afbeelden.

CORNWALL Vertel jij het dan, hoe is dit begonnen?

OSWALD Deze bejaarde vlegel, meneer, die ik alleen gespaard heb omdat hij zo grijs en gerimpeld is...

KENT Jij flats diarree! Jij gelubberde geitenreet! Meneer, alstublieft, sta me toe deze goddeloze creatie tot mortel te draaien en er de plee mee te pleisteren.
tegen Oswald
Jij mij gespaard? Jij etterbek, puspoes?

CORNWALL Alstublieft meneer! Gedraag je in aanwezigheid van je meerderen!

KENT Excuus, meneer, mijn woede was mij voor.

CORNWALL Waarom zo woedend?

KENT Omdat deze smeerlap wel een wapen draagt maar geen eer bezit. Een gnuivende hyena, dit, die met zijn rattentanden de heilige knopen doorknaagt die in liefde geknoopt zijn. Hij jaagt elke perverse passie in het hart van zijn meester

aan, smijt olie op het vuur, of ijs in kille harten,
schudt ja, knikt nee, waait met alle winden mee
en blaast briesjes aan tot storm. Hij volgt, met niks
dan echo's in zijn kop, zijn meester als een hond.

tegen Oswald

Verrek die zenuwbek van je, staat daar te lachen,
alsof ik de idioot ben. Had ik het voor het zeggen,
dan liet ik je stikken in je eigen zwaard.

CORNWALL Zeg, oude man, je praat als een waanzinnige.

GLOSTER Hoe is die ruzie nou begonnen?

KENT Geen vijanden kennen een bitterder vete
dan ik en die galbak hier.

CORNWALL Galbak? Wat heeft hij dan gedaan?

KENT Zijn kop staat me niet aan.

CORNWALL Of die van mij, of de zijne, die van haar ook zeker?

KENT Ik ben een simpele kerel, ik moet eerlijk zijn,
ik heb in mijn tijd aantrekkelijker koppen gezien,
dan de smoelen die ik nu voor me heb.

CORNWALL Dit is zo'n kerel die ooit om zijn directheid is geprezen
en nu denkt dat hij zich altijd een grove mond kan
permitteren. Want 'nee, er druipt geen honing van zijn tong,
zo'n simpele geest, zo eerlijk ook, die moet wel
de waarheid spreken. Zo is hij nu eenmaal.' Ik ken ze,
die vuilbekken, die zich achter openhartigheid verbergen,
corrupt en sluw, verdorvener dan twintig stroopsmeeders
die hun best en hun plicht doen.

KENT Mijn beste heer, in alle eerlijkheid, en met alle respect,
als u het me toestaat, in genade, gewarmd aan en verlicht
door uw macht, stralender nog dan de stralen der zon -

CORNWALL Wat wil je.

KENT Ik wil de taal spreken waar u naar luistert. Ik weet best,
meneer, dat ik geen slijmneus ben. Maar de vuilbekken
die u kent, zijn niks meer dan dat, vuilbekken. Ik ben
zoveel meer, niks vergeleken met de vuilbekken die u kent.

CORNWALL *tegen Oswald*
Wat heb je die vent aangedaan?

OSWALD Niets! Nog niet zo lang geleden heeft de koning,
die hij dient, en die ik eer, gemeend om mij –
het was een misverstand – te moeten slaan. Hij
zette toen, misschien om de konings woede
aan te wakkeren, een tandje bij en trapte mij

tegen de grond. Toen ik daar lag, weerloos,
spoog hij zijn scheldwoorden in mijn gezicht,
blies zijn borst op, grijnsde zich groot, en kreeg
complimentjes van de koning voor het neerhalen
van een vredelievende man. Dit knappe staaltje
krijgskunst wilde hij hier vandaag herhalen, denk ik.

KENT Jaja, elke lafbek is een held in het diepst van zijn gedachten.

CORNWALL Kan iemand de boeien brengen?
Jij bent te oud voor dit soort koppigheid,
we zullen je een lesje moeten leren.

KENT Ik heb een te oude kop voor nieuwe lesjes.
Laat die boeien zitten. Ik dien de koning.
Op zijn bevel ben ik hierheen gestuurd. Als
u de boodschapper van de koning vastklinkt,
toont u zeer weinig eerbied voor zijn
waardigheid.

CORNWALL De boeien!
Op mijn leven en mijn eer, hij hier zit
tot twaalf uur 's middags vast.

REGAN 's Middags? Maak het twaalf uur 's nachts,
en dat dan overmorgen.

KENT Waarom, mevrouw? Was ik uw vaders hond,
u zou me nog beter behandelen.

REGAN Zijn waakhond, misschien,
zijn schoothondje niet.

CORNWALL Dit is dus een van die kerels
waar je zus over schreef.
Die verdient de boeien, ja.

De boeien worden gebracht.

GLOSTER Mag ik u ten zeerste aanraden dit niet te doen?
Hij heeft zich vreselijk gedragen, en de koning
zal het zeker met u eens zijn dat hij straf verdient,
maar de strafmaat waar u nu mee dreigt is
gereserveerd voor schurftige honden en
uitvreeters. Voor kruimeldiefstal en landloperij.
Misschien stelt de koning het niet erg op prijs
dat u zijn dienaar op deze manier vernedert.

CORNWALL Ik neem het risico.

REGAN Voor mijn zuster is het veel vernederender,
dat haar boodschapper zo beledigd is,

aangevallen zelfs, voor het uitvoeren van haar opdracht. Maak zijn benen ook vast.

Kent wordt aan handen en voeten geboeid.

CORNWALL Goed. Laten we gaan.

Allen af, behalve Gloster en Kent.

GLOSTER Het spijt me, vriend, maar dit is wat de hertog wil, en zijn wil, zo weet de wereld, is onwrikbaar. Ik blijf het voor je opnemen.

KENT Alstublieft niet, meneer. Ik heb lang gereisd, weinig geslapen, ik gebruik deze tijd om mijn ogen wat te sluiten. Ik hou het hier wel fluitend uit. Een goed mens heeft wel eens pech. Ik wens u een goede dag.

GLOSTER De hertog doet hier niet goed aan. Dit krijgt nog een staartje.

Gloster af.

KENT Goede koning, vleesgeworden spreekwoord; van de regen in de drab. Zon, kom op, baken van de aarde, verlicht mij met je troostrijke stralen, zodat ik deze brief kan lezen. Mirakel volgt misère: Cordelia heeft mij geschreven. Die weet gelukkig dat ik in mijn vermomming zit, zij schrijft dat zij op korte tijd een eind zal maken aan de wantoestand die in dit rechteloze land woedt. Rust nu, loden ogen, jullie zagen al te veel vandaag, wend je blik van deze vreselijke boeien en val dicht. Ik hoop dat als ik wakker word, het lot me gunstig toelacht.

Hij valt in slaap.

2.3

Een bos. Edgar op.

EDGAR Ik hoorde dat ik dood meer waard dan levend ben.
Heb de jacht op mijn kop weten te ontsnappen
in een holle boom, maar nu? De havens dicht,
het kleinste gehucht nog krioelend van zwaarbewapende
wachters, klaar om mij te grijpen. Nergens veilig.
Als ik niet kan ontsnappen, dan moet ik mijzelf
anders beschermen. Ik neem de rol aan van
armzalig, minderwaardig mens, in armoe tot een
beest verlaagd. Ik smeer mijn gezicht vol
smerigheid, knoop mijn haar tot klittenmat,
sla een vod voor mijn geslacht en laat mijn
verder naakte lijf door de elementen geselen.
Dit land zit vol met zwervers, schorre schreeuwers
die zichzelf bekrassen met splinters, spelden, spijkers,
die hun zelf gemutileerde lichaam door de straten
slepen en om een stuiver bedelen, vloekend en
biddend, gillend om de goedheid van hun medemens.
Zo zal ik zijn. Geen bezit en geen verstand. Tom
Zonderland. Dat ben ik nu. Edgar is niet meer.

2.4

Buiten Glosters kasteel. Kent in de boeien. Lear op, met zijn nar en een officier.

- LEAR Vreemd dat zij op stel en sprong van huis vertrokken zijn zonder mij mijn bode terug te sturen.
- OFFICIER Ik hoorde dat er vanmiddag nog geen sprake van vertrek was.
- KENT Majesteit! Gegroet!
- LEAR Zo, heb je het naar je zin daar in die boeien?
- KENT Absoluut niet, meneer.
- NAR Ha ha! Wat een boeiend tafereeltje! Paarden bindt je bij de kop vast, beren bij de nek, een aapje om zijn middel en een man boei je met hand en voet. Ja ja, hou je handjes thuis of wordt gekluisterd.
- LEAR Wie onderschat jouw status zo dat hij je hier heeft vastgezet?
- KENT Hij en zij, uw schoonzoon en uw dochter.
- LEAR Nee.
- KENT Ja.
- LEAR Dat kan niet.
- KENT Toch wel.
- LEAR Nee, nee, dat zouden zij nooit doen.
- KENT Ja, ja, dat hebben zij gedaan.
- LEAR Bij de Heilige God ik zweer van niet.
- KENT En ik bij alle andere van wel.
- LEAR Dat zouden ze nooit durven. Kan niet. Mag niet. Zo'n misdaad tegen een man van de koning, dat is nog erger dan moord. Schiet op, zeg me, heb jij iets gedaan om dit te verdienen, of komt dit uit het niets, wisten ze dat je van mij kwam?
- KENT Majesteit, ik bracht uw boodschap bij hen thuis, zat zowat nog geknield mijn eer te bewijzen, toen een naar zweet stinkende koerier, buiten adem, hijgend, rode kop, mij onderbrak en de groeten van uw Goneril uithoestte. Hij negeerde mij en gaf een brief die uw dochter onmiddellijk las, waarop ze plots bedienden en paarden bijeen riep om te vertrekken. Zij en de hertog bekeken mij met kille blik en bevalen mij te wachten. Toen zag ik de smeerlap die mijn boodschap had

vergiftigd met zijn komst pas goed, het was dezelfde aap die nog geen dag of drie geleden zo'n gore toon tegen u aangeslagen had. Met meer moed dan goed verstand trok ik mijn zwaard. De lafbek begon te gillen, krijste heel het huis bijeen en uw dochter en uw schoonzoon vonden mijn gedrag reden genoeg om mij hier vast te boeien.

NAR De winter is nog niet voorbij zolang er ijs in dochtersharten groeit.

*van pappies zonder centjes
houden kindjes niet
nee, zonder geld is pappie
een vies oud stuk verdriet
geluk, dat gore sletje
helpt de armen niet*

KENT Niet rijmt niet op niet.

NAR Wel.

KENT Niet.

NAR Die gastvrijheid van uw dochters is zo hartverwarmend dat het blaren trekt.

LEAR O, ik voel mijn hart verkrampen, een gebalde vuist roffelt in mijn borst, schroeft mijn keel dicht, hou op, ik sla mijn tranen terug mijn ogen in, waar is mijn dochter?

KENT Binnen, meneer, de hertog ook.

LEAR Volg me niet. Blijf hier.

Lear af.

NAR En je hebt echt niets misdaan?

KENT Niets. Waarom komt de koning met zo'n kleine aanhang hier?

NAR Met dat soort opmerkingen verdien je de boeien wel.

KENT Waar heb je het over?

NAR Je zou voorbeeld moeten nemen aan de mier die weet dat er 's winters niet gewerkt wordt. Ieder die zijn neus volgt wordt door zijn ogen geleid, behalve de blinde, die ook wel kan ruiken als er iemand loopt te rotten. Het wiel dat naar beneden raast, dat laat je liever los, als je aan je leven hecht, maar laat het wiel dat

opwaarts draait je mee naar boven trekken.
Nou ja, als je beter advies krijgt, van iemand
die wel goed wijs is, geef de mijne dan terug.
Alleen een idioot volgt de raad op van een nar.

*hij die enkel werkt voor winst
die kent geen trouw of eer
die is bij een druppel weg
laat jou het hondenweer*

*maar ikke niet, de nar die blijft
ook als de wijze vlucht
op de nar kan je vertrouwen
al het andere is lucht*

KENT Je bent weer lekker bezig nar.

NAR Wat jij zegt boeit me niks.

Lear weer op, met Gloster.

LEAR Ze weigeren me te zien? Ze voelen zich niet goed?
Een beetje moe? De hele nacht op weg geweest?
Smoesjes! Verraad! Desertie! Ik wil een ander antwoord!

GLOSTER Mijn beste, u kent het opvliegende karakter van de hertog,
stijfkoppig, onwrikbaar, doet de dingen op zijn manier.

LEAR Wraak! De pest! Sterf! Wat is dit! Opvliedend? Karakter?
Luister eens, Gloster, Gloster, ik wil de hertog van
Cornwall spreken. En zijn vrouw.

GLOSTER Jazeker, majesteit, dat heb ik hun laten weten.

LEAR Laten weten? Begrijp jij wel wat ik zeg man!

GLOSTER Ja, jawel majesteit.

LEAR De koning wil de hertog spreken, de liefhebbende vader
wil zijn dochter spreken, zij moeten mij gehoorzamen!
Je hebt het hun laten weten? Wat denken ze wel! Koppig?
De koppige Cornwall? Zeg maar tegen die koppige kloot
dat –

Nee, nog even wachten. Misschien is hij ziek. Dat zou
verklaren waarom hij zich niet aan zijn plichten houdt.
Wij zijn onszelf niet wanneer wij ons niet goed voelen,
ziekte trekt het hoofd in. Ik zal me inhouden. Zijn lijden,
niet de man, is verantwoordelijk voor deze misstap.

Hij ziet Kent in de boeien, wordt weer woedend.

LEAR Wat een onzin! Waarom zit mijn man dan vast! Nee,
dit bewijst dat de hertog, en zij ook, mij voor een
idioot houdt! Smoesjes! Maak mijn bediende los!

Ga naar Cornwall, naar zijn vrouw, zeg dat ik ze wil spreken. Nu! Meteen! Zorg dat ze onmiddellijk naar me komen luisteren of ik kom zo hard op hun kamerdeur beuken tot ik hun slaap de nek om heb gedraaid.

GLOSTER Ik hoop zo dat jullie het snel bijleggen.

Gloster af.

LEAR Oh man, mijn hart raast in mijn borst, rustig, kalm, kalm aan.

NAR Schreeuw dat hart toe, pappie, zoals het vissersmaagdje deed toen ze de paling tussen de pootjes van haar vrijer zag, af, riep ze, af, wanstaltige slang! En ze pakte een mes om haar vent te redden.

Gloster weer op, met Cornwall, Regan, bedienden.

LEAR Goedemorgen, allebei.

CORNWALL Mijn hartelijke groeten, majesteit.

Kent wordt losgemaakt.

REGAN Wat is het vreselijk fijn om je te zien.

LEAR Natuurlijk vind je dat fijn, lieverd, dat moet ook wel, als je dat niet fijn vond, schat, dan zou ik het graf van je moedertje ruimen, want dan zou dat een overspelige hoer zijn.

tegen Kent

Ben je los? Hier hebben we het later over.

Kent af.

LEAR Lieve, lieve Regan. Je zusje is een vals krenge. Oh, Regan, ze heeft met haar scherpe, kwaadaardige klauwtjes, gierenklauwtjes, krassen in mijn hart gezet. Ik kan het er bijna niet over hebben, je gelooft gewoon niet wat een verdorven, gemeen...

Hij breekt.

LEAR Oh, Regan...

REGAN Alsjeblieft, vader, beheers jezelf. Ik denk dat je haar eerder niet op waarde schat, dan dat zij haar plicht verzaakt.

LEAR Pardon? Wat zeg je daar?

REGAN Ik kan me op geen manier voorstellen dat mijn zus haar verantwoordelijkheid niet neemt. Als zij paal en perk gesteld heeft aan jouw mannen, dan was dat wellicht om een goede reden, voor de goede zaak? Dat zou ik haar niet kwalijk nemen.

LEAR Niet kwalijk? Ik vervloek haar!

REGAN Vader, je bent oud. Jij staat aan de rand van je uiterste houdbaarheidsdatum. Je zou jezelf aan de zorgen van een wijzer iemand moeten toevertrouwen, iemand die je beter kent dan jij jezelf. Alsjeblieft, ga terug naar mijn zus, zeg dat het je spijt.

LEAR Spijt? Moet ik om vergeving vragen? Hoe denk je dat dat overkomt? 'Lieve dochter, ik geef het toe, ik ben bejaard, ouderdom is stomvervelend, ik kniel voor u, smeeek u om wat kleren, een bed, om eten.'

REGAN Ja, vader, zo is het wel genoeg. Klaar met die geintjes en ga terug naar mijn zus.

LEAR Nooit, Regan. Ze heeft me half mijn mannen afgenomen, kijkt me smerig aan, heeft me in de ziel getroffen met haar slangentong. Ik hoop dat er een goddelijke straf uit de hemel op haar neerslaat, dat haar ongeboren kroost door de bliksem wordt getroffen.

CORNWALL Nou nou nou nou nou.

LEAR Dat verzengend vuur in haar rotte ogen schicht en die gier verblindt. Dat haar knap gezicht verrot, knappende blaren op haar wangen, de schimmel op haar tanden staat.

REGAN Lievekinderen, dat slaat zo om bij jou, straks ben ik aan de beurt.

LEAR Nooit, Regan, ik zal je nooit vervloeken. Jij hebt een teder hart, bent niet in staat tot valsheid. Zij heeft vlammen in haar ogen, jij warmte, zonder dat ik mij eraan brand. Jij zou me nooit mijn pleziertjes misgunnen, mijn mannen ontslaan, mij uitschelden, korten, mij zelfs uit huis trappen. Jij volgt wél de wetten der natuur, hebt eerbied voor de band tussen vader en dochter, je hebt goede manieren, weet wat dankbaarheid is, je bent niet vergeten dat je je rijkdom, half het land, aan mij te danken hebt.

REGAN Ja, en dus, wat wil je zeggen?

LEAR Wie heeft mijn bediende in de boeien laten slaan?

Trompetten.

CORNWALL Wie komt eraan?

REGAN Mijn zus, zo te horen. Ze schreef dat ze snel zou komen.

Oswald op.

REGAN Is je mevrouw gearriveerd?

LEAR Daar hebben we dat ongedierte dat zich door zijn meesteres gesteund, zo onbeschoft denkt te mogen gedragen. Uit mijn ogen, onkruid!

CORNWALL Waar heeft u het over?

LEAR Wie heeft mijn bediende in de boeien geslagen? Regan, ik ga ervan uit dat jij daar niets van wist

Goneril op.

LEAR En wie hebben we daar. Goden hierboven, als jullie de ouderdom liefhebben, als u gehoorzaamheid op prijs stelt, als u zelf oud bent, blijf dan niet afzijdig, daal neer, neem het voor mij op.
tegen Goneril
Schaam jij je niet als je mijn grijze haren ziet?

De zussen omhelzen elkaar.

LEAR Wat, Regan, jij omarmt dat monster?

GONERIL En waarom niet, vader, wat heb ik verkeerd gedaan? Verwarde geesten noemen goed gedrag al snel ontaard.

LEAR Wees sterk, mijn hart, en breek niet.
Hoe is mijn man in de boeien terecht gekomen?

CORNWALL Op mijn bevel, meneer. Hij had een zwaarder straf verdiend.

LEAR Jij! Jij was het?

REGAN Alsjeblieft, vader, doe je niet sterker voor dan je bent. Ga met mijn zus mee terug en blijf bij haar tot de maand voorbij is, met de helft van je mannen. Daarna kom je naar mij. Ik ben op het moment niet thuis en heb ook niet genoeg op voorraad om grote groepen te ontvangen.

LEAR Met haar mee terug? Vijftig van mijn mensen weg?
Nee. Liever nog wijs ik alle onderdak af, dan verkies ik de strijd tegen de elementen, met uil en wolf als strijdmakkers, ontberingen lijden! Terug! Met haar! Ik kniel nog liever voor die Franse flikker die uit vrije wil, voor niks, met mijn jongste dochter trouwde, ga liever nog bij hem in slavernij. Terug met haar! Liever nog ben ik de schoothond van dit wanstaltig wezen!

Hij wijst naar Oswald.

GONERIL Zoals je wil, vader.

LEAR Kijk uit, dochtertje, maak me niet boos. Ik zal je niet langer tot last zijn, kind, vaarwel. Wij zien elkaar niet meer, spreken nu ons laatste woord. En toch, jij bent mijn vlees, mijn bloed, mijn dochter, of nee, beter nog: een ziekte, die in mijn bloed zit, ik krijg het er niet uit, of ik wil of niet, jij bent een zweer, gezwel, een etterende steenpuist, een hagelshot tumoren in mijn vitale organen. Maar ik vervloek je niet. Jij zal op eigen tijd verteerd worden door schaamte. Ik roep niemand aan, geen goden of demonen, ik wacht rustig af. Het kan nog goed komen met jou. Ik ben geduldig. Ik blijf hier bij Regan, mijn honderd man en ik.

REGAN Dat zal helaas niet gaan. Ik verwachtte je nog niet en we zijn er hier ook helemaal niet op voorbereid. Doe wat mijn zus zegt, vader. Iedereen die jou zo scheldend aanhoort weet meteen dat je oud bent, of zelfs – nou goed, mijn zus weet wat ze doet.

LEAR Meen je dat?

REGAN Jazeker. En, vijftig man, is dat niet genoeg? Waarom heb je er meer nodig? Zo veel, zo duur, zo risicovol. Er is geen goede reden voor. Hoe kunnen zoveel mannen in een huis met twee heren wonen, zonder rotzooi? Dat kan bijna niet. Dat is zowat onmogelijk.

GONERIL Waarom zijn mijn bedienden eigenlijk niet goed genoeg? Of die van haar?

REGAN Waarom niet? Dan hebben ze, als ze de kantjes ervan aflopen, aan ons verantwoording af te leggen. Als je bij mij komt logeren dan zou ik graag, ik begin de risico's steeds beter in te zien, dan wil ik liever dat je het bij vijftwintig man houdt. Meer laat ik echt niet toe.

LEAR Ik heb je alles gegeven.

REGAN Ja en dat werd ook wel tijd.

LEAR Alles heb ik afgestaan, macht en land, onder voorwaarde dat ik honderd man in mijn gevolg mocht houden. En nu, wat zei je, Regan, mag ik er vijftwintig mee?

REGAN Ja, dat zei ik, en nu nog eens: geen man meer.

LEAR Sommige verdorven monsters lijken, wanneer ze naast een nog ontaarder wezen staan, opeens een stuk aantrekkelijker. Niet de ergste te zijn

is ook een soort compliment.

tot Goneril

Ik ga met jou mee. Vijftig is nog altijd dubbel vijftig, jouw hart dus dubbel ook zo groot.

GONERIL Luister eens vader, waar heb je er vijftig voor nodig, of tien, of vijf, als je in een huis logeert waar een veelvoud aan bedienden tot je dienst staat?

REGAN Hoezo heb je er zelfs maar eentje nodig?

LEAR Noodzaak is geen reden. De vuilste bedelaar zou, als het nodig was, nog zonder lompen kunnen. Als het om pure noodzaak gaat, konden we net zo goed beesten zijn. Jij bent een hertogin. Die kleren, dienen die enkel om warm te blijven? Waarom dan zo mooi, zo duur? Prachtig hoor, die kleren, maar toch veel te dun? Maar noodzaak...

Oh god geef me geduld, dát heb ik nodig...

Ik sta hier voor u, goden, een arme oude man, net zo bedroefd als dat ik oud ben, ellendig om beide. Als het door u komt dat mijn dochters harten zich tegen hun vader hebben gekeerd, laat mij dan niet slaafs en volgzaam lijden, blaas mij woede in, laat geen vrouwenwapens, tranen, op mijn wangen wellen. Nee nee, tegennatuurlijke schepsels, ik krijg mijn wraak, op jullie beiden, de hele wereld zal... Ik zal, oh, zulke vreselijke dingen zal ik jullie aandoen, ik, ik, ik weet niet wat, maar ze zullen de aarde ontzetten. En denk maar niet dat ik ga janken. Nee, ik ga niet janken. Ik heb alle reden om te janken, maar dit hart zal in duizend stukken scheuren voor ik jank.

Oh nar! Ik word gek!

Lear, Gloster, Officier en Nar af.

Het stormt.

CORNWALL Goed. Laten we naar binnen gaan.
Het gaat stormen.

REGAN Het is een klein huis, daar kan ik onmogelijk die oude man met zijn hele troep in kwijt.

GONERIL Het is zijn eigen schuld. Hij heeft zich kwaad gemaakt, dat is niet goed voor zijn hart.

REGAN En natuurlijk, kijk, hij is van harte welkom, met liefde, maar die mannen komen er niet in.

GONERIL Groot gelijk heb je, zo denk ik er ook over.
Waar is de graaf van Gloster?

REGAN Hij is achter die ouwe aangegaan.
Daar heb je hem.

Gloster op.

GOSTER De koning is buiten zichzelf van woede.

CORNWALL Waar gaat hij heen?

GLOSTER Hij heeft om zijn paarden gevraagd.
Ik weet niet waar hij heen wil.

CORNWALL We laten hem beter gaan,
het is een volwassen man.

GONERIL Beste, laat hem gaan, overtuig hem niet te blijven.

GLOSTER Meent u dat? Het is bijna donker, de wind
trekt vreselijk aan, kilometers rond is er nog
geen struik om achter te schuilen.

REGAN Stijfkoppen zullen nooit iets leren zonder te lijden.
Sluit je deuren goed af. Als zijn mannen wanhopig worden,
als ze hem opstoken tot wie weet wat, dan zou ik
voor de gevolgen vrezen.

CORNWALL Sluit je deuren, Gloster, het wordt een meedogenloze nacht,
wat mijn lieve Regan zegt is zeer verstandig. Kom,
we gaan schuilen voor de storm.

Allen af.

3.1

De hei. Storm. Donder en bliksem. Kent op. Officier op.

- KENT Wie daar, behalve smerig weer?
- OFFICIER Iemand onrustig als het weer.
- KENT Ik ken u. Waar is de koning?
- OFFICIER In gevecht met de woeste elementen.
Beveelt de wind het land in zee te blazen,
de schuimbekkende golven razend over de aarde te slaan,
hij smeekt om chaos en vernieling. Hij rukt
zijn grijze haren uit, die gegrepen door de
blinde bulderende woeste winden weg wervelen.
Niets dan een nietig mens is hij, zijn kleine
vuisten machteloos gebald, geheven in een poging
zich in de eeuwige strijd tussen regen en wind
te mengen. Vannacht, wanneer zelfs de beer die haar
jong mist zich verschuilt, leeuw en wolf
hoe hongerig dan ook hun vacht droog houden,
rent hij blootshoofds rond, smeekt hij
om de vernietiging van alles.
- KENT Is er iemand bij hem?
- OFFICIER Niemand dan zijn nar. Die de steken
in zijn ziel weg probeert te grappen.
- KENT Ja, meneer, ik ken u. Ik durf het risico te nemen
u iets in vertrouwen mee te delen. Er is, al houdt
men dat aan beide zijden slim geheim, een vete
tussen Cornwall en De Schot ontstaan. Die hebben
– logisch, met zo'n torenhoge status – dienaren.
Trouw en toegewijd, zo lijken zij, toch zijn zij
in werkelijkheid agenten die voor Frankrijk
spioneren. Zij verzamelen informatie, roddels
en geruchten over onze hertogen, of over
het lijden dat zij de oude koning op hebben gelegd,
of over ernstiger zaken, waarbij dit allemaal
verbleekt. Hoe het ook zij: ons versplinterde
koninkrijk krijgt bezoek van het Franse leger,
dat, op de hoogte van onze zwaktes, al met
geheime cellen in onze sterkste havens is
geïnfiltreerd, klaar om ten strijde te trekken.
Dus nu, als u mij gelooft en bereid bent om u
naar Dover te haasten, dan zult u daar mannen vinden,
dankbaar voor een feitelijk verslag over het leed
dat hem, vreselijk verdrietig buiten zinnen drijft.

Ik ben zelf adellijk, in bloed en opvoeding,
en draag u deze opdracht in en uit vertrouwen op.

OFFICIER Ik zou graag nog wat langer met u praten.

KENT Doe dat niet. Neem, als bewijs dat wie u
voor u ziet meer is dan wat hij lijkt, de inhoud
van mijn beurs.

De officier vindt een ring in Kents beurs.

KENT Als u Cordelia tegenkomt, en dat zult u zonder twijfel,
toon haar dan deze ring. Zij zal u zeggen wie de man is,
die u nu nog niet herkent. Verdomde storm!
Ik ga op zoek naar de koning.

OFFICIER Geef me uw hand. U heeft niets meer te zeggen?

KENT Een kleine vraag, van groot belang. U gaat die kant op,
mocht u de koning eerder zien dan ik, roept u mij dan?

Ze gaan beiden een andere kant op.

3.2

Elders op de hei. Het stormt nog altijd. Lear op met de nar.

- LEAR Blaas, wind, scheur je wangen open! Schreeuw,
cyclonen! Stormvloed en tsunami, verzwelg
de kerken, verzuip hun goden en hun windhanen!
En jullie, gedachte-verdampende schichten,
voorbodes van ontwortelende inslag, verzeng
mijn witte kop met je vulkanisch vuur. En jij,
verpulverende donder, stamp die gezwollen
aardbol plat, verpletter baarmoeder natuur,
vernietig al het schurftig zaad ineens
waar zulk ondankbaar mens uit spuit.
- NAR O pappie, liever een druppel wijwater in een droge kerk
dan deze zondvloed uit de hemel. Asje, pappie, vraag
je dochters om vergeving, deze nacht kent geen genade
voor de wijze noch de nar.
- LEAR Brul je wolken leeg, spuug vuur, stort vloed! Wind,
regen, vuur en donder zijn mijn dochters niet! Ik
neem jullie, elementen, geen koppigheid kwalijk.
Ik schonk jullie nooit mijn rijk, noemde jullie nimmer
kinderen, jullie zijn mij niks schuldig. Vier jullie laagste
lusten bot! Ik sta hier, jullie slaaf, een arm, zwak,
wankel man, veracht en oud.
Of toch, zijn ook jullie slaafs onderworpen aan mijn
schandelijke dochters, spannen jullie samen, om
helse furie uit de hemel neer te laten dalen op mijn
oude, witte kop. Ik veracht jullie.
- NAR In principes kan je lastig wonen en verachting biedt
geen onderdak.

*als piemeltje een huisje vindt
maar is het koppie zonder dak
dan huist er ras een luizenkind
in zijn arme warme zak*

*en wie zijn kontje meer beminne,
dan zijn liefste hart,
zal stront in zijn bedje vinne
en niet slapen van de smart*
- Kent op.*
- LEAR *in zichzelf*
Nee, ik zal een toonbeeld van geduld zijn,
ik hou mijn mond stijf dicht.
- KENT Wie is daar?

- NAR Heiho, hier een hoogheid en een piemeltje,
of m.a.w. een wijze en een nar.
- KENT Ach nee, u bent hier? Zelfs wie van de nacht houdt
haat deze. Zelfs het wilde beest dat in het duister lurkt
vreest de wraakzucht die vannacht van boven komt
en houdt zich in zijn grotten schuil. Nooit, als jongen of als man,
zag ik het vuur zo door de wolken wervelen, hoorde ik
de wolken zo afschuwelijk brullen, tierden rukwinden en regen zo.
Het menselijk gestel is niet geschikt voor zulke angst of lijden.
- LEAR Laat de machtige goden, die ons met deze chaos slaan,
nu beslissen wie hun vijand is. Laat angst wie ongestraft
verscholen misdaad heeft gepleegd verscheuren, verberg
je, met bebloede hand, met leugenbek, met incest rauw
gebeukt geslacht! Ruk de adem uit verraders, die door
sluw bedrog en list op oprechte mensen leken. Barst elk
rot vergrijp open, toon geheime schuld het volle licht
en smeed de wrekers om genade. Ik ben een man
waartegen meer gezondigd is dan dat hij zonde heeft gedaan!
- KENT Hij is nog blootshoofds ook. Alstublieft, mijn heer, hier
vlakbij is een schuilhut, die u, al is het maar een beetje,
tegen de storm beschutten kan. Rust daar wat uit, ik
ga terug naar het stenen huis, de muren zo hard als
zijn bewoners, en dwing ze de gastvrijheid af.
- LEAR Ik kan niet meer helder denken.
tegen de nar
Kom hier jongen. Hoe gaat het, jongen? Heb je het koud?
Ik bevries.
tegen Kent
Waar is die hut, vriend? Vreemde gewaarwording, gebrek,
wat ooit armzalig leek schijnt me nu kostbaar toe. Goed dan,
naar de hut. Arme narrenslaaf, ik heb ergens diep ver weg
toch medelijden met je.
- NAR *wie een beetje dommig is
moet als de regen pist
met het kleinst tevreden zijn
hij weet toch niet wat 'ie mist*
- LEAR Helemaal waar, jongen.
tegen Kent
Kom, breng me naar die hut.
- Lear en Kent af.*
- NAR Zo'n nacht waarin het zelfs de heetste hoertjes
koud tussen de pootjes slaat. Kom, ik wring d'r nog
een profetietje uit voordat ik naar binnen gaat. Rijmt.

*Als de priester geen woorden maar daden doet,
en de zatlap geen bier maar een water moet,
als de dame haar kleermaker naaien leert,
en de ketter het kruis van de heer begeert,
als een advocaat niets dan de waarheid spreekt,
als de adeldom niet om wat centen smeekt,
als het hart van een man vrij van leugens is,
een politicus plots weet wat deugen is,
als een bank zonder winstoogmerk geld uitleent,
als een hoer iets uit liefde zegt en ook meent,
dan, als dit land op haar grondvesten schudt,
vermoeid, in de war, van waanzin uitgeput,
dan komt de tijd, wie dan leeft zal het zien,
dat de dag op de nacht volgt, als elf volgt op tien.*

Absurd en ongerijmd, ik weet het! Vers uit de anus
van Nostradamus!

Nar af.

3.3

Het kasteel van Gloster. Gloster op met Edmund.

GLOSTER Oh, Edmund, ik vind het maar niks, onnatuurlijk, is het, hoe ze doen. Toen ik ze om permissie vroeg de oude koning bij te staan, ontzegden ze mij de toegang tot mijn eigen huis. Het is mij verboden, op straffe van eeuwige uitsluiting, en erger, over hem te spreken, het voor hem op te nemen, of hem op welke manier dan ook terzijde te staan.

EDMUND Wat vreselijk bruut en onnatuurlijk, ja.

GLOSTER Ja goed, zeg maar niks. De hertogen hebben een conflict, en er is nog iets ernstigers aan de hand. Ik heb vannacht een brief ontvangen, alleen erover spreken kan ons al het leven kosten, die ik in mijn slaapkamer verborgen heb. De vernedering waar Lear onder lijdt zal vol worden gewroken. Er zijn al troepen onderweg, wij moeten ons achter de koning scharen. Ik zal naar hem toegaan en in het geheim bijstaan. Jij moet de hertog bezighouden, zodat hij mijn dubbelspel niet doorheeft. Als hij naar me vraagt, dan lig ik ziek in bed. Al kost het me mijn leven, hun prijs voor mijn verraad, ik zal de koning die ik diende blijven dienen. Er staan vreemde dingen te gebeuren, Edmund, wees alsjeblieft voorzichtig.

Af.

EDMUND Heel aardig van je, ouwe, ik zal de hertog zeker bezighouden. Heb hem wel iets over een brief te vertellen, bijvoorbeeld. Dat zal hem wel wat waard zijn, lijkt mij, zo ongeveer precies wat mijn vader verliest, niets minder dan alles. De jeugd bloeit op oude puinhopen.

Af.

3.4

De hei. Voor de hut. Lear op, met Kent en de nar.

- KENT Hier is het, meneer. Goed, komt u binnen, de nacht is duister en vol gevaar, niet voor een menselijk geschikt.
- LEAR Laat mij alleen.
- KENT Dat is goed, meneer, komt u eerst binnen.
- LEAR Gaat u mijn hart ook breken?
- KENT Liever nog ruk ik het mijne uit. Komt u toch binnen.
- LEAR U denkt dat het een marteling is, het onweer dat onze blote huid geselt, en dat is het ook, voor u. Maar wie grotere ellende heeft meegemaakt, merkt weinig meer van klein leed. Voor een beer vlucht je, maar ligt er een schuimbekkende zee voor je, dan ontbloot je je tanden en ga je het gevecht toch aan. Een leeg hoofd maakt het lijf weerloos. De storm die in mijn kop raast, verdooft mij voor alle gevoel behalve voor de pijn die in mijn borst slaat. Ondankbare kinderen! Heb ik mijn tanden gezet in de hand die mij voedt? Nee. Maar ik krijg mijn wraak wel, ja, ik laat geen tranen meer. Mij de deur uitzetten in een nacht als deze. Oh! Regan! Goneril! Jullie lieve ouwe vader. Met zijn gouden hart. Die jullie alles gaf. Nee, nee, als ik zo denk word ik gek, daar wacht de waanzin, blijf weg, blijf weg, geen woord meer.
- KENT Alstublieft, meneer, gaat u toch naar binnen.
- LEAR Gaat u zelf naar binnen, zoek zelf beschutting. De storm overschreeuwt mijn pijnlijke gedachten. Maar goed, ik ga naar binnen.

Tegen de nar.

- LEAR Jij eerst, jongen, ga naar binnen. Arm kind, arm en dakloos. Ga naar binnen. Ik bid eerst wat, dan kom ik slapen.

De nar gaat naar binnen.

- LEAR Arme zielen die, waar jullie ook zijn, naakt de slagen van deze genadeloze storm moeten doorstaan. Hoe beschermen jullie je tegen dit vreselijke beestenweer, zonder dak boven het hoofd, met jullie knokige lijfjes,

met kleren meer scheuren dan stof? Ach, te weinig was ik er voor jullie. Wij, die ons veilig in ivoren torens wanen, moesten eens voelen wat die arme stumpers voelen, misschien zouden wij onze rijkdom dan wat eerlijker verdelen, de goden tonen dat wij tot rechtvaardigheid in staat zijn.

EDGAR *vanuit de hut*
Ten onder, ten onder, ratten en kinderen eerst!

De nar rent weer naar buiten.

NAR Help! Help me!
Ga daar niet binnen, pappie, het spookt er.

KENT Kalm aan.
roept naar binnen
Wie is daarbinnen!?

NAR Een vreemdsoortig wezen. Hij zegt dat 'ie Tom heet.
Zonderling of Zonderland.

KENT Wie zit daar te rommelen in het stro? Laat jezelf zien!

Edgar op, vermomd.

EDGAR Ga weg! Het kwaad zit mij achterna! IJswind blaast door de doornenstruiken. Hmm... Ga toch slapen, zoek je warme bed op.

LEAR Heeft u alles aan uw dochters weggegeven?
Bent u daarom hier terecht gekomen?

EDGAR Niemand geeft er iets aan Tom. De arme donder is met duivels op zijn hielen door de vlammen van het vuur gegaan, door zomp en drijfzand, iets gaf Tom tanden om zijn adertjes mee kapot te knagen, legde messen in zijn bed en een strop rondom zijn nek, het duwde rattengif zijn handen in en fluisterde het door zijn pap te mengen. Schonk bij tot Tommie dronken was van overmoed, liet hem op przewalskipaarden over papieren bruggen draven en met pijl en boog op zijn verraderlijke schaduw jagen. Zegen je zesde zintuig, klappertandje Tommie heeft het koud, brr brr brr eng ons bescherming tegen kwade sterren, wervelwinden en het boze oog. Heeft u soms een centje over voor de domme Tom die door de duivel wordt besprongen? Daar! Had ik hem bijna te pakken! Daar! Daar! Pak aan! Daar!

LEAR Wat! Hebben zijn dochters hem dit aangedaan?
Heeft u niks kunnen redden? Heeft u ze alles gegeven?

NAR Alles op een onderbroekje na, goddank,
anders stond zijn kleine vriendje nu naar ons te zwaaien.

LEAR Moge de pestilentie straf die op ons zondaars
hangt te wachten al uw dochters in de longen treffen.

KENT Deze man heeft geen dochters, meneer.

LEAR Sterf, verrader! Niks kan hem zo diep hebben doen zinken
dan het bedrog van kwaadaardige dochters. Een vaderlijk
raakt in verval wanneer het wordt afgedankt. Eigen schuld!
Had hij dat vleesvretende wolvenkroost maar niet
moeten verwekken!

EDGAR Papa gaaitje leef je nog?
Ie! Ja! Nee! Ja!

NAR Het worden allemaal gekken en idioten,
ik krijg nog concurrentie in de koude nacht.

EDGAR Wees bang voor de duivel. Eert uw vader en uw moeder.
Gij zult niet liegen. Of vloeken. Of een vrouwtje pakken
voor d'r bij. Gij zult ook geen dure kleren kopen. Tomtom
heeft het kou koud.

LEAR Wat was u, ooit, hiervoor?

EDGAR Een gulle minnaar, van trots vervuld, met bloempjes
in mijn krullend haar, een trouwe dienaar van het
vrouwenhart, die haar lusten bluste in het donker.
Elk woord was een ja-woord, beloftes die ik
lachend brak, mijn dromen was nat en mijn waken
nog natter. Ik hield van een slok en een gok
en had meer vrouwen dan honderd harems. Vals hart,
rode oortjes, bloed aan mijn handen, lui als het zwijn,
sluw als de vos, hongerige wolf, dolle hond,
rooflustige leeuw, ik, ja. Laat je niet het hoofd
op hol brengen door het piepen van een vrouwenschoen,
het ruisen van een zijden negligeeetje, zet geen voet
in een bordeel, geen hand in een slipje, geen krabbel
onder schuldpapier, en verlos je van het kwade, amen,
maar nog altijd blaast er ijswind door de doornen,
fluistert sssssssshh stil ruik je dat? Zwavel, sssshh,
laat de duivels verder dwalen...

LEAR Een graf biedt u meer bescherming tegen dit
tevenweer dan die rafels aan uw naakte lijf.
Is dit een mens?
tegen de nar
Kijk maar eens goed.
tegen Edgar
U bent de rups geen zijde schuldig, het rund

geen leer, het schaap geen wol. Ha. Wij drie zijn zover van de natuur afgedreven, maar u, u bent authentiek! Een mens, in essentie, heeft geen bezit, geen kleding, is niks meer dan een tweebenig beest, zoals u. Uit! Uit met deze valse huid! Help me, maak mijn knopen los.

Hij trekt zijn kleren uit.

NAR Doe dat nou niet pappie, het is geen beste nacht voor naaktzwemmen.

Gloster komt op, in de verte, met een fakkel.

NAR Kijk nou, een vlammetje in een heideveld, flakkerend als het hart van een ouwe geilneef: een vonkje in een verder ijskoud lijf. Kijk! Hier komt een lopend vuurtje!

Gloster dichterbij, met fakkel.

EDGAR Ik zei toch dat ik zwavel rook, da's Lucifer! Die dwaalt hier rond van maansopgang tot eerste haan. Brengt groene staar, scheefoog en hazenlip, likt meeldauw in het rijpe graan en pist op de verworpenen der aarde.

*Sint Juttemis trok door heide en ver
en trof het gedrocht met de naam Lucifer
hij bracht hem tot staan
hij dwong hem te gaan
hij riep: alle duivels, rot op!*

NAR Rijmt niet.

LEAR Wat is dat?

KENT Wie is daar? Wat zoek je?

Gloster is dichtbij gekomen.

KENT Beste graaf, hoe gaat het?

GLOSTER Wie zijn daar? Namen.

EDGAR Tomtidomme Tom, die kikkers vreet, en padden ook, en dikkop, gekko, salamander, die als het kwaad zijn hart in slaat graag koeienvlaai-salade eet, hij hapt de rotte rat zo aan het staartje af, knaagt graag aan de poten van een zwerfhond en slobbert zonder mopperen de drab van dooie poelen op. Tom tom verdwaalt van gat tot gat, van geseling

tot zweepslag, van boei tot blok tot galg en rad,
Tom tom die ooit twaalf op maat gemaakte pakken had.

Hij reed graag te paard met zijn wapentje klaar
maar dit is al zeker het zevende jaar
dat hij niks anders schoot dan muis en rat
en hij geen ander wild dan knaagdier at.

NAR Zo zelfreferentieel dit, dit overstijgt niks.

EDGAR Bescherm mij, heer, tegen het kwaad.
tegen een onzichtbare aanwezigheid
Stil, duivel, hou je smeerbek stil!

GLOSTER Mijn majesteit verdient toch zeker beter gezelschap?

EDGAR De Heer der Duisternis is een echte gentleman hoor.

GLOSTER Ons eigen nageslacht, majesteit, is zo gedegenereerd geraakt,
dat het hun verwekkers is gaan haten.

EDGAR Tommetje heeft het zo koud.

GLOSTER Kom met mij mee. Mijn trouw aan u is groter
dan mijn plicht uw dochters wreed bevel te volgen.
Al is hun wil en wet mijn deur op slot te houden
en u over te leveren aan de tirannie der elementen,
toch ben ik u met gevaar voor eigen leven komen zoeken,
en zal ik u naar haardvuur en voedsel begeleiden.

LEAR Laat mij eerst wat met het orakel praten.
tegen Edgar
Wat denkt u dat de oorzaak is van deze storm?

KENT Wilt u alstublieft met de graaf mee naar binnen gaan?

LEAR Ja ja, ik wil even van gedachten wisselen met deze
geleerde heer hier. Wat is uw vakgebied?

EDGAR Ah. Het ontwijken van duivels
en het uitroeien van ongedierte.

LEAR Mag ik u even onder vier ogen spreken?

KENT *tegen Gloster*
Alstublieft, graaf, vraag hem nog eens mee te gaan,
sta erop, hij begint door te draaien.

GLOSTER Dat is niet vreemd! Zijn dochters drijven hem
de dood in. Ach, die goeie Kent, die wist
dat dit zou gebeuren, die arme, verbannen kerel.
Jij zegt dat de koning gek wordt? Ik zal je zeggen,
vriend, ik word zowat zelf gek. Ik had een zoon,
onterfd nu, die mij naar het leven stond, staat,
nog steeds! Ik hield van hem, mijn vriend,

geen vader hield meer van zijn zoon. Ik zal
eerlijk zijn: het verdriet heeft mij met waanzin
geslagen. Wat een verschrikkelijke nacht!

tegen Lear

Majesteit, alstublieft...

LEAR *tegen Edgar*

Ach, meneer, excuus, pardon, zou u, nobele filosoof,
weledelgeleerde, met ons mee willen gaan?

EDGAR Tom Tom heeft het kou koud.

GLOSTER Nou, jongen, hup dan, in je hok.

Warm je daar maar op.

LEAR Ja, kom, laten we allemaal naar binnen gaan.

KENT Nee, meneer, u komt met ons mee.

LEAR Met hem mee, hij wéét dingen,
ik blijf bij hem.

KENT *tegen Gloster*

Laten we hem zijn zin geven en die zwerver meenemen.

NAR Niemand heeft twee narren nodig.

GLOSTER Goed, prima, jouw verantwoordelijkheid.

KENT Meneer, kom maar met ons mee.

LEAR Ja, kom, mijn beste wijze.

GLOSTER Goed. Stil nu. Geen woord.

EDGAR *het knaapje sloop naar de donkere toren
niets of niemand kon hem horen
tot hij schreeuwde: "Gadverdam!
ik ruik het bloeden van een man!"*

NAR Kreupel rijm.

Allen af.

3.5

Kasteel van Gloster. Cornwall en Edmund op.

- CORNWALL Ik krijg mijn wraak voor ik zijn huis verlaat.
- EDMUND De kou slaat mij om het hart, meneer, als ik eraan denk wat de mensen over mij zeggen, omdat ik vaderliefde voor trouw aan u heb ingeruild.
- CORNWALL Het is mij nu duidelijk dat het niet alleen een aangeboren kwaadaardigheid van je broer was die hem tot zijn daden dwong, maar dat de valse inborst van jullie vader hem tot zijn daden dreef.
- EDMUND Het is toch vreselijk ongelukkig, voor mij, dat ik mijn familie moet verlinken om mijn land te dienen. Dit is de brief waar mijn vader het over had, het bewijs van zijn spionage voor Frankrijk. Oh god, was dit hoogverraad maar nooit gepleegd, en had ik het maar niet hoeven ontdekken!
- CORNWALL Kom met mij mee naar de hertogin.
- EDMUND Als het waar is, wat er in die brief staat, heeft u belangrijk werk te doen.
- CORNWALL Of het nu waar is of niet, dankzij deze brief ben jij nu graaf van Gloster. Ga je vader zoeken, ik wil hem achter tralies hebben.
- EDMUND *terzijde*
Als die ouwe de koning in huis heeft genomen, maakt hem dat alleen maar verdachter.
hardop
Ik blijf loyaal aan u, al doet de strijd tussen mijn trouw en mijn bloed vreselijk veel pijn.
- CORNWALL Ik leg mijn volle vertrouwen in jou. En ik zal een betere vader voor je zijn. Met liefde.

3.6

Een kamer in een boerderijtje op het landgoed van Gloster. Gloster en Kent op.

GLOSTER Dit is beter dan daarbuiten. Wees maar dankbaar.
Ik zal kijken of ik nog iets kan vinden om het verblijf
hier te veraangemen. Ik zal niet lang wegblijven.

KENT De waanzin vreet zijn wijsheid in. Dank u voor uw gastvrijheid.

Gloster af.

Lear op, met Edgar en de Nar.

EDGAR Satan rommelt op mijn trommelvlies: Mephisto de mensenvisser
werpt zijn hengel uit in de koele meren des doods. Bid maar,
schoon zieltje, bibber voor de boze geest.

NAR Zeg eens pappie, is de gek meester of knecht?

LEAR Een koning, een koning!

NAR Nee, hij is de knecht die zijn kind tot meester schopt,
gekke knecht die geknecht door zijn kinders wordt.

LEAR Had ik een leger van demonen met withete spitten
om op ze neer te laten sissen, ik zou...

NAR Ssssssss.

EDGAR Haal die duivel uit mijn nek!

NAR Alleen de gek vertrouwt een tamme wolf,
een paardenverkoper, de liefde van een jongen
of het woord van een hoer.

LEAR Het zal geschieden. Ik klaag ze aan. Wel nu!
tot Edgar
Komt u zitten, hier, meest edelhoogachtbare.
tot de nar
Raadsheer, alstublieft, neemt u plaats.
tot zijn afwezige dochters
U hier, vosteven.

EDGAR Kijk zijn ogen vlammen!
tot de afwezige dochters
Niet zo koket, mejuf, sla die oogjes neer!

kom toch m'n liefje, vaar naar me toe

NAR *nee haar bootje is lek*
en hou beter je bek
want dat liefje is jou allang moe

EDGAR Ach nu jaagt het kwaad mij achterna
met het zingen van een nachtegaal.
Pikt zijn snavel in mijn maag
op zoek naar rotte haring. Zeg,
zwarte engel, staakt uw wild geraas!
Ik heb niks te eten voor jou.

KENT *tot Lear*
Gaat het, meneer? U staat daar zo ontzet,
wilt u niet liever gaan liggen? Op de kussens,
hier, rust uit.

LEAR Eerst het proces. Laat de getuigen binnen.
tot Edgar
Neemt uw plaats, betoga' de rechter.
tot de nar
En u, van evenzeer rechterlijke importantie,
neemt naast hem plaats op de recht-bank.
tot Kent
U ook, magistraat, ga zitten.

EDGAR Laat ons rechtvaardig rechtspreken.

*slaap of waak je, herdersjongen,
tussen schapjes wol
als je je soms verveelt dan schreeuw je:
help me, help een wolf!*

Prrrrr, bij nacht zijn alle katjes grauw.

LEAR Eerst haar proces, van Goneril. Ik zweer
onder ede hier niets dan de waarheid
te spreken, weledele heren. Zij daar
heeft de koning, haar arme vader,
een schop gegeven.

NAR Kom wat dichterbij, *mylady*,
is uw naam Goneril?

LEAR Dat kan ze niet ontkennen.

NAR Oh pardon, ik dacht dat u een stoelpoot was.

LEAR En daar gaat die andere, wier lelijke kop onthult
uit welke drek haar hart bestaat. Houd haar tegen!
Te wapen! Te wapen! Te vuur! Te zwaard!
Corruptie! Zelfs hier? Valse rechter!
Waarom liet u haar ontsnappen?

EDGAR Kusje op uw zesde zintuig.

KENT Vreselijk. Waar is die zelfbeheersing
waar u altijd zo hoog van opgaf?

EDGAR *terzijde*
Als ik nu uit medelijden begin te janken
verpest ik mijn vermomming.

LEAR Ach kijk de kleine hondjes naar me keffen,
twee teven en een knuffel.

EDGAR Tom de hondenfluisteraar zal ze wel temmen.
Af nu, mormels, weg!

*Of d'r bek nu zwart of wit is
en d'r pis nu pis of gif is
of ze husky of mastiff is
Deense dog of Finse spits is
of d'r staart lang of geknipt is
of ze vals, lui of juist fit is
alle teefjes krijgt Tom tam
van Tokio tot Rotterdam*

NAR Stom.

EDGAR Blaf maar fikkie, waf! Waf! Laten we naar
de kermis gaan! Arme Tom, dronken van dorst!

LEAR We moeten Regan op de snijtafel leggen, autopsie
verrichten op haar hart. Heeft de verechting van
die spier een natuurlijke oorzaak?
tegen Edgar
Meneer, ik neem u op in mijn gevolg van honderd.
Uw kleren echter vind ik lelijk, ja, u zegt vast
dat dat iets Perzisch is, maar doe er iets aan.

KENT Alstublieft, majesteit, ga even liggen, neem rust.

LEAR Oogjes dicht en snaveltje toe, kindje gaat slapen
hij is zo moe, ga maar lekker snurkjes doen.

NAR Wie zoet is krijgt lekkers wie stout is de roe.
Gloster weer op.

GLOSTER Kom eens hier, vriend. Waar is de koning?

KENT Hier, meneer, maar val hem niet lastig,
hij is volkomen van de wereld.

GLOSTER Alsjeblieft, beste kerel, draag hem hier vandaan.
Ik heb gehoord dat men hem wil vermoorden.
Er staat een brancard voor hem klaar, leg hem
daarop, breng hem naar Dover, daar vind je
gastvrijheid en bescherming. Neem je heer
in je armen, nu, als je nog een half uur wacht
dan zal zijn leven, en het jouwe, en ieder die

hem helpt verloren zijn. Schiet op, pak hem
vast en volg mij, ik geef je proviand en wijs de weg.

KENT Van de spanning uitgeput. Misschien dat de slaap
zijn zenuwen kalmeert. Zonder rust herstelt hij niet.
tot de nar
Kom, help dragen, blijf niet achter.

GLOSTER Kom, snel, we gaan.

Kent af, met Gloster en de Nar. Ze dragen Lear.

EDGAR Wanneer wij onze meerderen om ons pijn zien lijden,
komt ons eigen leed ons minder pijnlijk voor. Want wie
alleen is in zijn ellende, wordt het meest gekweld
door de herinnering aan betere tijden. Maar wie zijn
verdriet ook in de ogen van een ander ziet, die deelt
zijn leed. Mijn pijn lijkt lichter, beter te dragen, nu ik
hem herkend heb in de koning, die eronder barst,
waar ik slechts buig. Hij wordt door zijn kinderen
gekweld, ik door mijn vader. Ik wil van dit masker af,
maar moet wachten, tot ik mij van de valse aanklacht
heb bevrijd, mijn onschuld heb bewezen en ik mij
met mijn vader heb verzoend. En wat er ook gebeurd
vannacht: ik moet de koning redden. Ik blijf verborgen.

Af.

3.7

Kasteel van Gloster. Cornwall op, met Regan, Goneril, Edmund en bedienden.

CORNWALL *tot Goneril*
Stuur snel een boodschapper naar je echtgenoot.
Laat hem deze brief zien. Het Franse leger is geland.
We moeten die verrader Gloster zien te vinden.

Aantal dienaren af.

REGAN We zullen hem standrechtelijk verhangen.

GONERIL We rukken hem zijn ogen uit.

CORNWALL Laat hem maar aan mijn goede zorgen over.
Edmund, jij gaat met mijn schoonzus mee.
Je kan er beter niet bij zijn als we je verraderlijke
vader aan zijn gerechte straf onderwerpen.
Wanneer je de hertog ziet, druk hem dan op het hart
zich met spoed op oorlog voor te bereiden. Wij
doen hetzelfde. We houden elkaar op de hoogte.
tot Goneril
Goede reis, schoonzusje.
tot Edmund
Goede reis, graaf van Gloster.

Oswald op

CORNWALL En, waar is de koning?

OSWALD Gloster heeft hem meegenomen. Zo'n dertig
van de konings trouwste mannen zijn met hem
mee gegaan, aangevuld met de mannen van Gloster.
Richting Dover. Ze beweren dat er daar een leger
goedbepappende vrienden op hen wacht.

CORNWALL Haal de paarden voor uw meesteres.

GONERIL We zien elkaar snel, hertog, zusje.

CORNWALL Tot snel, Edmund.

Goneril, Edmund, Oswald af.

CORNWALL Ga achter de verrader aan, keten hem vast
en breng die misdadiger hier.

Andere dienaren af.

CORNWALL Ik mag hem dan wel niet zonder proces ter dood brengen,
er zijn andere manieren om mijn woede wat te koelen.
Niet zo netjes, misschien, maar wie houdt me tegen?
Wie is daar? De landverrader?

Dienaren op met Gloster in boeien.

REGAN Als we daar de ondankbare hond niet hebben.

CORNWALL Bind die slappe zak meel vast.

GLOSTER Wat bent u van plan, hoogheden? Alstublieft, goede vrienden, laat mij u eraan herinneren dat u bij mij te gast bent. Doet u mij alstublieft geen pijn, vrienden.

CORNWALL Ik zei bind hem vast.

Dienaren binden hem vast.

REGAN Strakker. Strakker. Smerige verrader.

GLOSTER U bent genadeloos, mevrouw, dat ben ik niet!

CORNWALL Bind hem op deze stoel vast.
Smeerlap, je zult zien dat...

Regan grijpt zijn baard.

GLOSTER Lieve goden! Schandelijk, u rukt mijn baard uit!

Regan houdt een uitgerukte pluk haar vast.

REGAN Jij bent zo schandelijk als dat je grijs bent.

GLOSTER Onbeschaamd. U houdt het bewijs van uw schandelijk gedrag in uw handen. U maakt misbruik van mijn gastvrijheid, met die ravenklauwen, wat bent u van plan?

CORNWALL Vertel eens, meneer, heb je onlangs nog post uit Frankrijk ontvangen?

REGAN Zeg het maar, we kennen het antwoord toch al.

CORNWALL Heb jij samengezworen met de vijfde colonne van het vijandelijke leger?

REGAN Waar heb je die ouwe gek naartoe gestuurd? Zeg op!

GLOSTER Ik heb een brief gekregen, ja, vol speculaties, van een neutrale bron, niet voor of tegen u.

CORNWALL Doortrap.

REGAN En gelogen.

CORNWALL Waar heb je de koning heen gestuurd?

GLOSTER Dover.

REGAN Hoezo Dover? En was jou niet, op straffe van uitsluiting...

CORNWALL Hoezo Dover? Laat hem antwoord geven.

GLOSTER Machteloos geboeid moet ik deze slangen dulden.

REGAN Hoezo Dover?

GLOSTER Omdat ik die wrede klauwen van jou zijn arme oude ogen niet uit wilde zien rukken. Jouw brute zus zijn heilig vlees niet wilde zien verscheuren met haar zeugenbek. Vannacht was duister als de hel, de zee kwam zo hoog opgegolfd dat ze de sterren sissend sterven deed, maar hij, blootshoofds, weerstond de storm, het arme oude hart, hielp de hemel janken. Had er dat vreselijke uur een roedel wolven voor jouw poort staan huilen, je had de wacht bevolen onmiddellijk de sleutel om te draaien. Zelfs het wreedste wezen kent nog medelijden, maar ik zal zien dat gebroed als jij nog eerder door het vuur getroffen wordt dan dat het compassie voelt.

CORNWALL Nee hoor, jij zult nooit meer iets zien.
tot dienaren
Hou die stoel eens vast. Als een rijpe druif onder mijn hak laat ik je oog openbarsten.

GLOSTER Wie er verlangt ooit oud te worden: help mij!
Oh goden! Help mij, iemand! Wie is zo wreed?

Glosters oog wordt uitgerukt en verpletterd.

REGAN Eén oog is geen oog. Het ander ook.

CORNWALL Als jij nu nog vuur kunt zien...

1e DIENAAR Beheers u, mijn heer. Ik dien u al van kind af aan, maar was u nooit meer van dienst dan nu, door u vragen op te houden.

REGAN Wat zeg jij daar, hond?

1e DIENAAR Was u een man geweest,
ik had mijn zwaard getrokken.

REGAN Meen je dat nou?

CORNWALL Domme idioot.

Hij trekt zijn zwaard.

1^e DIENAAR Ook goed, kom maar op,
ik ben gewapend met mijn woede.

1e Dienaar en Cornwall vechten.

REGAN *tot een andere dienaar*
Geef me jouw zwaard.
Hoe haalt hij het in zijn hoofd!

Regan neemt het zwaard aan en steekt de 1e dienaar van achteren neer.

1e DIENAAR Geraakt.
tot Gloster
Mijn heer, u heeft nog één oog
om hen in het vuur te zien vergaan.

Sterft.

CORNWALL Dat zullen we nog wel eens zien. D'r uit, slijmprop.

Cornwall steekt Glosters andere oog uit.

CORNWALL Waar is die sprankelende oogopslag nu.

GLOSTER Alles is donker en pijn. Waar is mijn zoon,
Edmund? Edmund, blaas de vonken in je ziel
tot vlammen aan en wreek mij.

REGAN Haha! Collaborerende ouwe zak. Je roept
wie jou haat om hulp. Hij heeft jou verraad
ontdekt, hij heeft jou aangegeven, hij heeft
geen medelijden, niet met jou!

GLOSTER Nee, vreselijk, dan is Edgar onschuldig.
Goden vergeef me, sta mijn zoon bij.

REGAN *tot een dienaar*
Trap hem buiten.
tot Gloster
Volg je neus maar naar Dover.

Dienaar met Gloster af.

REGAN Lieverd, wat is er, je ziet zo bleek?

CORNWALL Het ziet ernaar uit dat ik gewond ben.
Kom hier, liefste. Schop die blinde
sukkel buiten, smijt zijn slaaf bij het afval.
Regan, ik bloed vreselijk. Deze wond
komt zeer slecht uit. Geef me je arm.

Cornwall en Regan af.

2^e DIENAAR Er is geen straf voor zonde
als deze man hiermee wegkomt.

3^e DIENAAR Als zij lang leeft en van ouderdom sterft,
zullen alle vrouwen monsters worden.

2^e DIENAAR Laten we kijken waar de oude graaf is,
we vragen de bejaarde pachter om hem

naar de koning in Dover te leiden. Niemand zal die halfkindse vent ergens van verdenken.

3^e DIENAAR Ga maar vast. Ik haal wat om zijn wonden te verzorgen. Laat de hemel hem bijstaan.

Af.

4.1

De hei. Edgar op.

EDGAR Je kan beter openlijk worden veracht, dan dat ze
 glimlachen in je gezicht en spugen in je nek.
 Wie door het noodlot in de modder is getrapt
 zal nog altijd blijven hopen, waar moet hij
 nog bang voor zijn? Wie op de top staat,
 die kan vallen, maar wie ligt kan enkel nog omhoog.
 Welkom dus, ijle lucht, ik omhels de storm
 die mij de drek in heeft geblazen, ik ben niets
 of niemand iets meer schuldig. Wie komt daar aan?

Gloster op, geleid door een oude man.

EDGAR Mijn vader? Geleid door een bejaarde? Wat
 is er met de wereld aan de hand! Zouden wij
 ons leven leiden zonder de absurde slagen
 van het lot, we zouden weigeren te sterven.

OUDE MAN *tot Gloster*
 Ach, beste graaf, ik pacht al tachtig jaar,
 nu van u, eerst van uw vader.

GLOSTER Ga weg, lieve vriend, ga toch weg. Jouw hulp
 doet mij geen goed. En jou misschien kwaad.

OUDE MAN U ziet niet waar u heen gaat.

GLOSTER Ik ga nergens heen en hoef dus jouw ogen niet.
 Toen ik nog zien kon, was ik een struikelaar.
 Het is maar al te vaak dat voorspoed ons
 hooghartig maakt en tegenslag ons toont
 wat werkelijk van waarde is. Oh, mijn lieve
 zoon, ik vrat je in mijn wraakzucht op. Ik zou
 zeggen dat ik weer ogen had, mocht ik je
 in dit leven nog eenmaal zien, al was het
 op de tast.

OUDE MAN Zeg, wie is daar?

EDGAR *terzijde*
 Lieve goden, hoe kon ik denken dat ik het dieptepunt
 bereikt had, als het nog altijd dieper kan?

OUDE MAN Een zwerver?

EDGAR *terzijde*
 En het ergste moet nog komen, want
 zolang ik nog kan zeggen: 'erger kan het niet,'
 is het allerdiepste punt nog niet bereikt.

OUDE MAN Waar ga jij heen?

GLOSTER Is het een bedelaar?

OUDE MAN Een bedelende gek.

GLOSTER Niet compleet gek, anders kon hij niet bedelen.
Ik zag in de storm vannacht zo'n man, die mij
het inzicht gaf dat mensen wormen zijn. Ik
moest aan mijn zoon denken, toen, terwijl
ik mijn zoon toen nog haatte. Nu weet ik meer:
Wij zijn voor de goden als mieren voor jongens,
ons doden is hun spelletje.

EDGAR *terzijde*
Wat is er gebeurd? Vreselijk om in het licht
van zijn lijden deze rol nog vol te moeten houden,
vreselijk voor ons allebei.
hardop
Ik zegen u meester.

GLOSTER Is dat die naakte vent?

OUDE MAN Ja, meneer.

GLOSTER Zou jij dan nu willen gaan? En zou je,
om mij, of beter nog, om de herinnering
aan betere tijden, deze naakte ziel
iets willen brengen om zich mee te bedekken?
Ik vraag hem om mij naar Dover te begeleiden.

OUDE MAN Maar, meneer, hij is gek.

GLOSTER De ziekte van onze tijd, is dat de gek de blinde leidt.
Doe wat ik vraag, of doe wat je wilt,
maar ga, alsjeblieft.

OUDE MAN Ik zal hem mijn beste kleren brengen,
wat de gevolgen voor mij ook zullen zijn.

Oude man af.

GLOSTER Jij daar, naakte kerel.

EDGAR Tommie heeft het koud.
terzijde
Ik hou dit niet langer vol.

GLOSTER Kom eens hier, vriend.

EDGAR *terzijde*
Maar ik moet.
weer hardop
Ik zegen uw lieve ogen. Ze bloeden.

GLOSTER Ken jij de weg naar Dover?

EDGAR De paden op de lanen in, over hekken
sloten henen. Tom Zonderland heeft geen verstand!
Laat mijn zegen u, goed mens, bewaren voor het kwaad.
D'r dansen vijf duiveltjes in Tom Tommie rond!
Het geile stokstaartje tussen mijn pootjes, de domme
zeekoe in mijn onderbuik, de raaf in mijn dievenklauwtjes,
de moordzucht in mijn zwijnenbloed, en rotkop antigod
in mijn gezicht, die oberinnetjes en kamermeisjes
bezeten binnen gaat. Zegen u, mijn meester.

GLOSTER Hier, neem mijn geld, jij die zo door het lot bent lamgeslagen.
Laat mijn armoe jouw geluk zijn. Hemel, handhaaf uw geboden!
Laat hem die zwemt in geld en genot, die uw gezag ontkent,
die weigert onder ogen te zien wat hij zelf niet voelt,
laat hem uw macht snel voelen. Zodat de overvloed
eerlijk wordt verdeeld, voor ieder mens genoeg.
Ken jij Dover?

EDGAR Ja meester.

GLOSTER Er is daar een klif, met zijn hoge kop
van angst gebogen boven de woeste zee. Breng me
naar de rand. Doe dat, en ik beloon je met
iets waardevols dat ik nog bij me heb,
je bent in een klap van je zorgen af.
Van daar af heb ik geen hulp meer nodig.

EDGAR Geef me uw arm, Tomtom wijst u de weg.

Af.

4.2

Voor het kasteel van de hertog van Schotland. Goneril op. Edmund op. Oswald op.

GONERIL Welkom, mijn heer. Vreemd dat mijn anders zo
gedweeë echtgenoot ons niet heeft opgewacht.
tot Oswald
Waar is je meester?

OSWALD Binnen, mevrouw, maar hij is in niets zichzelf.
Ik vertelde hem over het vijandelijke leger:
een glimlach. Ik zei dat u er was, hij zei
'wat vreselijk.' En op het verraad van Gloster
en de trouwe diensten van zijn zoon,
antwoordde hij dat ik de zaken door elkaar
haalde en dat ik een domme sukkel was.
Al wat hij moet haten lijkt hem plezier te doen,
en goed nieuws vindt hij ellendig.

GONERIL *tot Edmund*
Ga niet mee naar binnen dan.
Hij heeft geen hart maar een holte, met angst gevuld,
en raakt al in paniek als hij aan wapens denkt. Die lijdt
liever pijn dan dat hij vergelding zoekt. De wens die wij
op weg hierheen bespraken, raakt nu wellicht vervuld.
Ga terug, Edmund, naar mijn zwager, trommel zijn
mannen op, voer zijn leger aan, en snel. Thuis wordt het tijd
de rolpatronen om te gooien en mijn man een breiwerk
in de hand te duwen. Mijn trouwe Oswald hier zal je
– als je niet bang bent te doen wat goed voor je is –
binnenkort van mijn orders op de hoogte brengen.
Zeg maar niets, draag dit.

Ze hangt hem een ketting op.

GONERIL Buig voor mij.

Ze kust hem.

GONERIL Als deze kus kon spreken, zou zij je bloed
vol vuur fluisteren, en jou door de vlammen jagen.
Denk aan mij, wij zien elkaar snel terug.

EDMUND De jouwe tot de dood.

GONERIL Mijn liefste Gloster.

Edmund af.

GONERIL Oh! Hoe mannen van elkaar verschillen!
Jij verdient pas echt mijn vrouwenhart. En lijf.
In tegenstelling tot die slapzak in mijn bed.

OSWALD Mevrouw, hier komt uw echtgenoot.

Oswald af.

De Schot op.

GONERIL Vroeger kon je niet wachten tot je me vast kon pakken.

DE SCHOT Ah. Goneril. Jij bent het stof nog niet waard
dat de wind in je gezicht blaast. Ik ben bang voor je.
Wie haar oorsprong veracht is tot alles in staat.
De tak die zichzelf van de stam hakt, verschrompelt
en sterft.

GONERIL Hou toch je mond, d'r komt niks dan nonsens uit.

DE SCHOT Een wijs woord en een goed hart zijn het kwaad
voor wie slecht zijn. Vuil houdt van vuil. Wat heb
jij gedaan? Aasgieren, geen dochters, wat hebben
jullie gedaan? Je vader, een lieve oude man,
die een razende beer nog zou ontroeren, hebben jullie,
zo barbaars, zo ontaard, tot waanzin gedreven.
En mijn schoonbroer liet het toe! Een man, een prins,
die zoveel aan hem te danken heeft. Als de hemel nu
niet snel openbreekt om de vreselijkste straffen
op deze misdadigers los te laten, houdt niets ons,
menschheid, tegen onze tanden in elkaar te zetten,
als wezens van het duister.

GONERIL Ach, klein lulletje karnemelk. Jij biedt je andere wang
al aan voordat de ene geslagen is, jij spuugt jezelf
in het gezicht. Jij vindt jezelf verdraagzaam, maar
er wordt over je heen gelopen. Jij hebt geen idee,
alleen idioten hebben medelijden met misdadigers
en zijn tegen preventieve straffen. Waar is je leger?
Er hangen Franse vlaggen in ons lafhartige land,
van alle kanten wordt jouw hals met zwaard
bedreigd, en jij, de moraalridder die achterstevoren
op zijn ezeltje zit, jankt zijn ogen uit zijn kop.
“Wat heb je gedaan, wat heb je gedaan?”

DE SCHOT Jij bent de duivel. Kijk naar jezelf! Het kwaad
toont zich het lelijkst in een vrouw.

GONERIL Waardeloos zacht ei.

DE SCHOT Schaam je, monsterlijk verworden wijf, misvorm jezelf niet verder!
Had ik de kracht mijn woedend hart boven moraal te plaatsen,
dan scheurde ik met eigen hand het vlees van al je botten af. Maar,
al ben jij bezeten door de duivel, jij bent nog altijd ook een vrouw.

GONERIL Ik ben meer man dan jij poesje.

Een boodschapper op.

DE SCHOT Is er nieuws?

BOODSCH. Oh, mijn heer, de hertog van Cornwall is dood.
Vermoord door een bediende, toen hij
Glosters andere oog zijn kas uit rukte.

DE SCHOT Zijn oog!

BOODSCH. Een trouwe dienaar, vervuld van medelijden,
kon de mishandeling niet langer aanzien en hief zijn zwaard
op tegen de hertog. Woest viel zijn meester hem aan
en stak hem dood, maar was zelf ook geraakt,
een fatale wond, zo bleek.

DE SCHOT De rechters boven ons oordelen en straffen snel.
Die arme Gloster. Is zijn andere oog gered?

BOODSCH. Beiden niet, meneer. Deze brief, mevrouw,
is van uw zus en vereist een spoedig antwoord.

GONERIL *terzijde*
Dit is goed nieuws, hoewel, nu zij weduwe is
en mijn Edmund dicht bij haar, kan heel mijn
plan dit miezerige bestaan te ontvluchten
kapot vallen. Aan de andere kant, het nieuws
zelf is niet slecht.
hardop
Ik geef mijn antwoord snel.

Af.

DE SCHOT Waar was zijn zoon toen ze hem de ogen uitstaken?

BOODSCH. Onderweg naar hier, met mevrouw.

DE SCHOT Hij is hier niet.

BOODSCH. Nee, mijn heer, ik kwam hem net tegen op zijn terugweg.

DE SCHOT Weet hij van de misdaad tegen zijn vader?

BOODSCH. Jazeker, meneer. Hij heeft hem zelf aangegeven.
Hij is vertrokken zodat niemand zich door meelij
of door bloedband in zou houden bij Glosters straf.

DE SCHOT Gloster, ik leef om je te danken om jouw liefde
voor de koning. Ik zal je ogen wreken.
tot de boodschapper
Kom eens hier, vriend. Vertel me alles wat je weet.

Af.

4.3

Het Franse leger bij Dover. Kent en Officier op.

- KENT Heeft u enig idee waarom de koning van Frankrijk zo snel weer is vertrokken?
- OFFICIER Lopende staatszaken hebben zijn aandacht nodig, de complicaties van zijn afwezigheid zouden anders een onbeheersbaar risico vormen.
- KENT Juist. En wie heeft er nu de leiding?
- OFFICIER De Franse maarschalk. Monsieur La Far.
- KENT Vertoonde Cordelia enig teken van verdriet, toen zij die brieven die u haar gaf las?
- OFFICIER Jazeker, meneer. Ze las ze in mijn aanwezigheid, nu en dan droop er een traan over haar tere wangen, maar ze hield zich in bedwang, als een echte koningin overwon ze de vijandelijke aanval van haar emoties.
- KENT Maar ze was ontroerd?
- OFFICIER Ontroerd, maar onder controle. Beheersing en treurnis streden op haar gezicht om voorrang. Net als wanneer het regent terwijl de zon schijnt. Zo was haar gelijktijdig glimlachen en zachtjes huilen, maar dan aantrekkelijker. De lachjes die om haar volle lippen omhoog krulden wisten niets van de zoute dauwdroppen in haar ooghoeken, die als parels uit diamanten druppelden. Kort gezegd, mocht het lijden iedereen zo prachtig staan, dan zou het geliefd en kostbaar zijn.
- KENT En heeft ze nog iets gezegd?
- OFFICIER Dat heeft ze, ja. Een of twee keer kreunde ze 'vader', met een gehijg of haar hart beklemd zat. Ze siste om haar zussen, noemde ze een schande, mompelde "Kent", kreunde om haar vader, fluisterde: "Wat? In een storm? Midden in de nacht? Heb meelij, heer, laat het niet waar zijn..." Daarna liet ze haar gewijde tranen vrijelijk lopen. Ze vertrok, gegrepen door verdriet, om alleen te zijn.
- KENT Ons karakter moet door de sterren zijn bepaald, hoe kan het anders dat dezelfde ouders zulk verschillend nageslacht verwekken? Heeft u haar daarna nog gesproken?
- OFFICIER Nee.

KENT Was dit voor de koning terug naar Frankrijk ging?

OFFICIER Nee, daarna.

KENT Goed. Lear, troosteloos en verward, is in de stad. Hij heeft zijn heldere momenten en herinnert zich dan waarom wij hier zijn. En dat hij in geen geval zijn dochter wil zien.

OFFICIER Waarom dat?

KENT Hij is overweldigd door schaamte. Door wat hij haar heeft aangedaan. Omdat hij haar heeft verworpen, haar naar het buitenland heeft verbannen, haar erfenis aan zijn teven van dochters heeft verkwanseld, dit brandt in zijn geweten als slangengif, zijn vlammende schaamte weerhoudt hem Cordelia te zien.

OFFICIER Die arme man.

KENT Is er nieuws van de legers van Cornwall en De Schot?

OFFICER Ja, die rukken op.

KENT Goed dan. Ik breng u naar Lear, zodat u voor hem kunt zorgen. Ik moet wat belangrijke zaken afhandelen. Als ik mij weer onder mijn eigen naam bekend kan maken, zult u geen spijt hebben van uw hulp. Alstublieft, gaat u met mij mee.

Af.

4.4

Het legerkamp. Cordelia op, dokter op, soldaten.

CORDELIA Wat vreselijk, hij is het. Ze hebben hem gezien, schuimbekkend als de zee, hardop zingend, gekroond met brandnetels en ander onkruid, waardeloze grassen die door onze graanvelden woekeren. Stuur een troep van honderd man, doorzoek elke centimeter van de velden, breng mijn vader hier.

Officier af.

CORDELIA Bezit u de wijsheid zijn verwarde zinnen te genezen? Ik geef u alles wat ik heb voor zijn herstel.

DOKTER Er is hoop, mevrouw. Slaap is het beste medicijn voor de opgejaagde geest. Om hem tot rust te dwingen, heb ik verschillende geneeskrachtige kruiden, krachtig genoeg om de pijn te stillen.

CORDELIA Laat alle geneeskrachtige kruiden op aarde ontspringen met mijn tranen. Help het leed van mijn lieve vader verlichten en weg te nemen. Zoek! Zoek hem, opdat zijn waanzin hem het leven, dat nu zwak en weerloos is, niet zal benemen.

Boodschapper op.

BOODSCH. Er is nieuws, mevrouw. De Britse legers rukken op.

CORDELIA Ik weet het. Ik ben erop voorbereid. Oh, lieve vader, ik doe dit in jouw belang. Om jou heb ik mijn echtgenoot gesmeekt om in te grijpen. Niet om hebzucht of ambitie trekken wij ten strijde, maar om liefde! Om liefde en rechtvaardigheid voor mijn oude vader! Ik hoop je snel weer te mogen zien.

Af.

4.5

Kasteel van Gloster. Regan en Oswald op.

REGAN Is mijn zwagers leger onderweg?

OSWALD Ja, mevrouw.

REGAN Is hij zelf ook aanwezig?

OSWALD Dat had wat voeten in de aarde.
Uw zus is de ware soldaat van die twee.

REGAN En Edmund heeft niet met de hertog gesproken?

OSWALD Nee, mevrouw.

REGAN Wat staat er in de brief van mijn zus aan hem?

OSWALD Dat weet ik niet, mevrouw.

REGAN Ah. Nou. Hij moest opeens weg. Belangrijke zaken. Het was verschrikkelijk dom die ouwe Gloster in leven te laten, blind of niet. Waar hij ook komt, hij stookt de opstand tegen ons op. Dat zal het zijn. Edmund is, denk ik, op weg om hem uit de eeuwige duisternis van zijn miserabele leventje te verlossen, en, belangrijker nog, vast te stellen hoe sterk het vijandelijke leger is.

OSWALD Ik moet achter hem aan, mevrouw, deze brief is urgent.

REGAN Wij vertrekken morgen, met het leger, blijf bij ons, de wegen zijn gevaarlijk.

OSWALD Dat kan ik niet, mevrouw, uw zus heeft mij verplicht.

REGAN Waarom moet zij Edmund schrijven? Kan jij haar boodschap niet mondeling overbrengen? Behalve natuurlijk als... Maar nee, dat zal toch niet... Ik zou het vreselijk op prijs stellen als... Laat mij het zegel breken.

OSWALD Mevrouw, ik zou liever...

REGAN Ik weet dat mijn zus niet van haar man houdt. Weet ik vrij zeker. En toen zij hier onlangs was, keek zij heel veelbetekenend, ja, verliefd zelfs naar die nobele Edmund. Ik weet dat mijn zus jou volledig vertrouwt.

OSWALD Mij, mevrouw?

REGAN Ik weet waar ik het over heb. Dat doet ze, dat weet ik. Dus, luister goed naar wat ik te zeggen heb. Mijn echtgenoot is overleden. Ik heb het er met Edmund over gehad, en het is logischer dat hij en ik, snap je, dan dat mijn zus en hij, dus ja, je snapt wat ik bedoel. Wil je iets voor me doen? Als je hem ziet, geef hem dan deze ring. En als je mijn zus dit allemaal vertelt, zorg dan, alsjeblieft, dat ze geen gekke dingen doet. Goed, tot ziens. En als je iets hoort van die blinde landverrader: wie hem de keel doorsteekt die wacht promotie.

OSWALD Ik wou dat ik dat was, mevrouw, alleen om u te tonen aan welke kant ik sta.

REGAN Mooi. Goede reis.

Af.

4.6

In de buurt van Dover. Gloster op. Edgar op, nu beter gekleed.

GLOSTER Wanneer zijn we bij de rand?

EDGAR Eerst moeten we omhoog.
Voelt u niet dat we klimmen?

GLOSTER De grond voelt vlak.

EDGAR Vreselijk steil.
Luister! Hoort u de zee?

GLOSTER Niet echt.

EDGAR Al uw zintuigen zijn verdoofd
door de pijn in uw ogen.

GLOSTER Dat zal het zijn, inderdaad.
Je stem klinkt ook anders, en je zinsbouw,
je woordgebruik, lijkt verbeterd.

EDGAR Daar heeft u het mis. Het enige dat is verbeterd,
is mijn kleding.

GLOSTER Toch vind ik je welbespraakter.

EDGAR Hier, meneer, we zijn er, sta maar stil.

Edgar doet of ze aan de rand van een klif staan, maar ze staan midden in het veld.

EDGAR Doodeng, die diepte, ik word al duizelig
door ernaar te kijken. De kraaien halverwege
de klif lijken zo klein als kevers. Aan de wand
hangt een man zeekraal te plukken, wat een
vreselijk werk! Hij lijkt niet groter dan zijn hoofd.
De vissers op het strand zijn net muizen,
en die driemaster die verderop voor anker ligt,
lijkt niet groter dan een sloep, en haar sloepen
niet groter dan boeien, bijna niet te zien.
Het mompelen van de golven, die de ontelbare
waardeloze kiezels polijsten, is hier niet te verstaan.
Ik kijk niet meer, voor ik draaiduizelig word,
en half scheel hoofd vooruit naar beneden stort.

GLOSTER Zet mij waar jij staat.

EDGAR Geef me uw hand. U staat nu één pas van de
gruwelijke steilte af. Voor al het aards bezit
zette ik nog geen halve stap vooruit.

GLOSTER Laat mijn hand los. Alsjeblieft, vriend, neem dit,
met dit juweel verdampt je armoede.

Ik hoop dat het je lot ten goede keert. Ga nu
wat verder weg staan, neem afscheid en
laat me horen dat je vertrekt.

EDGAR Ik wens u een goede reis, mijn beste.

GLOSTER Ik hoop het met heel mijn hart.

Edgar doet of hij weg gaat.

EDGAR Ik maak zijn wanhoop niet belachelijk,
ik probeer hem te genezen.

Gloster knielt.

GLOSTER Oh, machtige goden. Ik keer mij van de wereld af,
en zal mij, onder uw ogen, zonder spijt van mijn lijden
verlossen. Al kon ik het langer verdragen zonder
te zondigen tegen uw wil of gebod, dan nog
is mijn leven op zijn eind. Als Edgar nog leeft,
dan, goden, wees goed voor hem.
tot Edgar
Ik wens jou, vriend, een goede reis!

Edgar doet of hij ver weg is.

EDGAR Dank u meneer, vaarwel!

Gloster werpt zichzelf voorover, valt plat op de grond.

EDGAR Misschien is voor wie graag wil sterven
zelfbedrog genoeg om aan zijn eind te komen.
Hoe dan ook: als hij werkelijk stond
waar hij dacht te staan, dan was hij nu dood.
En nu? Leeft hij nog? Meneer! Vriend!
Hoor u mij meneer! Zeg wat!
Misschien is het hem echt gelukt.
Nee, hij beweegt!

Edgar doet nu of hij een visser aan de voet van de klif is.

EDGAR Meneer! Wie bent u?

GLOSTER Ga weg, laat me sterven.

EDGAR Van zo'n hoogte valt alles dat geen
rag, stof of lucht is kapot als een ei.
Maar u haalt adem, ongebroken,
u bloedt niet, spreekt en bent gezond.
Tien scheepsmasten diep bent u gevallen,
loodrecht naar beneden, maar u bent heel.
Dat u nog leeft is een wonder. Zeg nog iets.

GLOSTER Ben ik gevallen, of niet?

EDGAR Van de hoge klif van deze kalkrots naar beneden.
Kijk dan, ziet u de meeuwen daar, hoog boven?
Hun gekrijs klinkt vanaf hier verstomd. Kijk dan!

GLOSTER Het spijt me, ik heb geen ogen. Ben ik dan zo
verdorven dat het voorrecht van de dood
mij niet vergund is? Het bracht troost,
al was het dan een schrale, toen je nog
door eigen hand de dwang en woede van tirannen
te slim af kon zijn.

EDGAR Geef me uw hand, sta op. Gaat het?
Voelt u uw benen? U kunt staan.

GLOSTER Helaas wel.

EDGAR Dat moet haast een wonder zijn.
En daar boven, op de klif,
wat voor wezen was daar bij u?

GLOSTER Een zwerver.

EDGAR Vanaf hier beneden leken zijn ogen wel volle manen.
Hij had duizend neuzen en horens op zijn kop
die oprulden als vlammen. Het was een duivel.
U heeft geluk gehad, oude man, u moet door iets
goddelijks beschermd zijn, dat u leeft is eigenlijk
onmogelijk.

GLOSTER Ja, ja nu u het zegt. Ik kan mijn lijden voortaan
beter blijven dragen tot het zelf genoeg heeft
en me toestaat om te sterven. Dat wezen
waar u het over heeft, ik dacht dat het een man was,
hij had zijn mond vol van de duivel. Dat wezen
heeft me naar de rand geleid.

EDGAR Het is voorbij, zet het van u af.
Wat komt daar nu aan?

Lear op, hij heeft zichzelf versierd met veldbloemen. De Nar is bij hem, vermoeid.

EDGAR Die is niet goed meer.

LEAR Zo lang mijn kop nog op de muntjes staat, is het geen vals geld.
Ik ben de koning!

**NAR Liever een munt in mijn hand
dan mijn kop op een munt.**

EDGAR Wat vreselijk om te zien.

LEAR Maar er gaat niks boven het echte werk natuurlijk,
mijn kop is de ware kunst! Maar zou je ermee kunnen betalen?
En wat is het wisselgeld?

NAR Je oren, die zijn nog geen stuiver waard.

LEAR Oh nee, dan liever gepast betalen a u b.
Hij wijst naar een boom.
Oh, wijdvertakte misverstanden, sta rechtop,
kromgebogen ellendelingen, hier is uw koning, salueer!
Hij ziet iets bij zijn voeten.
Piep piep, een muis! Stil maar beestje,
hier heb je wat kaas.
Hij gooit denkbeeldige kaas naar de muis.
Ik neem de handschoen op en daag de reuzen uit tot een gevecht!
Hij spreekt zijn denkbeeldige leger toe.
Te wapen! Soldaten! Schakel de vijand uit! Vuur!
Hij volgt de denkbeeldige projectielen.
Mooi gevlogen vogeltjes! Recht in de roos!
Een roosje mijn roosje! Hewgh!

LEAR *tot Edgar*
Wat is het wachtwoord!

EDGAR Ik heb werkelijk geen idee.

LEAR Heel juist, jij mag door!

GLOSTER Ik ken die stem.

LEAR Ha! Goneril met een witte baard?
Die teefjes maar kwispelen en likken, en maar zeggen
dat ik zo wijs ben, 'zo'n slimme pappie ben je, pappie',
en maar ja en amen blaten op alles wat ik zeg, ja en amen
maar een god was ver te zoeken! Ik heb eens in de regen
gestaan, doornat werd ik ervan, de wind verkilde me
tot op mijn botten, en de donder trok zich niks
van mijn bevelen om te stoppen aan, en toen begreep ik het,
toen had ik ze door, de ratjes, hoe waardeloos hun
woorden waren, ze zeiden dat ik alles was, dat was een leugen.

NAR Alles van woorden is waardeloos.

LEAR Ik ben weerloos, ik heb koorts!

GLOSTER Ik herinner me die stem heel goed, bent u de koning?

NAR Dat is geen beschermde titel meer.

LEAR Jawel, van top tot teen.
Jij bent mijn onderdaan, ik zie je trillen.
Ik schenk je genade. Wat heb je misdaan?
Overspel?
Daar staat toch niet de doodstraf op?
De doodstraf op overspel? Nee joh!
De mussen doen het ook. Strontvliegjes
doen het recht voor mijn ogen!

Lang leve de copulatie!
Gloster had een bastaardje uit overspel,
die hield meer van zijn vader dan mijn dochters van mij
en die zijn wettig verwekt hoor.
Dus hop, ga d'rvoor, rampetampen, hop!
Ik heb soldaten nodig!
hij wijst naar de Nar
Zie dat kuise vrouwtje daar,
met 'r deugdزame lachje
en d'r gilletjes als iemand 'neuken' zegt,
denk je dat die een ijswoestijn tussen d'r pootjes heeft?
Ha! Die tast hongeriger toe dan het stinkdier,
geiler dan de hengst, boven de gordel een dame misschien,
maar daaronder wilder dan het beest.
Vroom van boven maar van onderen demonen!
De bloedhete hel! Natte duisternis! De zwavelput!
Het brandt, het schuurt, het stinkt, het vreet.
Foei foei foei! Bah bah bah!
Geef me wat musk en bevergeil,
om mijn verbeelding aan te steken.
Ik zal je ervoor betalen!

- GLOSTER Laat mij uw hand kussen.
- LEAR Die moet ik eerst even afvegen,
 hij ruikt naar sterfelijkheid.
- GLOSTER Een gebroken man. Zo komt de wereld
 tot zijn einde. Herinnert u zich mij?
- LEAR Ik herinner mij je ogen. Wat is dat voor blik?
 Je doet je best maar, blinde Cupido, ik doe
 niet meer aan liefde. Kijk me eens aan,
 kijk mij eens diep in de poppetjes van mijn ogen.
- GLOSTER Al waren uw ogen zonnen, ik kon ze nog niet zien.
- EDGAR *terzijde*
 Had iemand me over deze ontmoeting verteld,
 ik had het niet geloofd. Maar dit is echt,
 en het doet pijn in mijn hart.
- LEAR Kijk!
- GLOSTER Waarmee? Met mijn oogkassen?
- LEAR Oh, gaan we het zo spelen? Geen ogen in je kop,
 geen geld in kas? Dat is erg, natuurlijk, ja,
 niet lichtvaardig op te vatten, maar goed,
 zo is het leven hè. **Toch. Toch?**

NAR *Het leven is gekloot
tussen schoot en dood.*

GLOSTER Ik kan niet zien, maar wel voelen.

LEAR Niet zien, ben je gek?
Je hebt geen ogen nodig om te zien hoe de wereld werkt.
Kijk met je oren. Zie de straf die de rechter
de kruimeldief geeft. Luister nu en let goed op,
wisseltruc, balletje balletje draai ze maar om,
wie is de rechter en wie is de dief? Heb je wel eens
een waakhond naar een zwerver zien blaffen?

GLOSTER Ja.

LEAR Die zwerver sloeg voor dat beest op de vlucht.
Zo werkt autoriteit, een hond in functie wordt gehoorzaamd.
tot denkbeeldige anderen
Hé daar, corrupte smeris! Hou je gore handen thuis!
Waarom sla jij die hoer? Sla jezelf!
Je straft haar om wat je zelf met haar wil doen.
weer tot Gloster
Hoe groter de boef hoe kleiner de straf.
Wie lompen draagt ziet er snel misdadig uit,
maar mantels en bont bedekken alles!
Hang zonde goud en zijde om, en het zwaard
van Justitia verbrijzelt, maar zij prikt
met een tandenstoker door goedkope kleren heen.
Niemand is schuldig, niemand zeg ik,
ik spreek iedereen vrij! Dat kan ik, vriend,
geloof me, ik leg elke aanklager het zwijgen op.
Koop glazen ogen! Kan je politicus worden,
die zeggen ook altijd te zien wat ze niet zien.
Nu, nu, nu, nu, trek mijn laarzen uit,
sneller, kom op!

Hij trekt zijn laarzen uit.

NAR *Ik heb hier de kracht niet meer voor.*

EDGAR *terzijde*
Zin en waanzin door elkaar, redelijk en redeloos.

LEAR Als jij wil janken om mijn ellende, neem dan mijn ogen maar.
Ik herinner mij jou zeker; de graaf van Gloster.
Nog even geduld. We kwamen jankend ter wereld,
weet je nog, de eerste keer dat we adem haalden
jankten we en krijsten we. Luister, ik heb iets te zeggen.

GLOSTER Wat een ongeluksdag is dit.

LEAR Wanneer we geboren worden, janken we,
omdat we in een krankzinnige wereld worden gesmeten.
Wat heeft u mooie schoenen. Zijn ze stil?
Ik moet ze uitproberen, dan sluip ik zachtjes
op mijn schoonzoons af en dan...
Dood! Dood! Dood! Dood! Dood!

Officier in dienst van Cordelia met dienaren op.

OFFICIER Oh, hier is hij. Laat hem niet gaan.
Meneer, uw liefste dochter...

LEAR Geen redding maar gevangenschap!
Het lot is nog niet klaar met mij.
Luister, u kunt losgeld vragen,
ik heb een dokter nodig,
ik heb een zware hoofdwond.

OFFICIER U krijgt alles wat u nodig heeft.

LEAR Alleen ik? Niemand anders?
Dat maakt me treurig. Zoute tranen
sproei ik over het land
om het herfststof neer te slaan.
Ja ja, ik zal dapper sterven,
als een knappe bruidegom,
ja, ik zal ruimhartig zijn.
Nou nou, ik ben een koning,
heren, wist u dat?

OFFICIER U bent de koning
en wij volgen u.

LEAR Dan is er nog hoop.
Nou, volg me maar,
pak me dan, als je kan!
Hortsik! Hortsik!

Rennend af, de dienaren volgen.

NAR **Wat betekent een nar nog
in een wereld vol gekken?**

Hij volgt Lear en de dienaren.

NAR **Hortsik! Hortsik!**

Af.

OFFICIER Het is al vreselijk om zulk gedrag te moeten zien
bij een zwerver, maar bij een koning... Ik heb er
geen woorden voor. Ik hoop dat zijn jongste dochter
de vloek van haar twee zussen op kan heffen.

EDGAR Goedendag, meneer.

OFFICIER Goedendag. Wat kan ik voor u doen?

EDGAR Heeft u al gehoord dat de strijd op uitbreken staat?

OFFICIER Natuurlijk, dat weet iedereen,
iedereen die kan horen in ieder geval.

EDGAR En, als ik vragen mag,
is het vijandelijke leger al in de buurt?

OFFICIER Zeker, komt ook snel dichterbij,
kan elk moment hier zijn.

EDGAR Dank u, dat wilde ik weten.

OFFICIER De koningin is nog hier, om persoonlijke redenen,
maar haar leger is al onderweg.

EDGAR Dank u, meneer.

Officier af.

GLOSTER Mocht iemand daarboven luisteren:
haal mij dit leven uit. Voor mijn zwarte kant
mij nog een keer te vroeg om hals wil brengen.

EDGAR Een mooi gebed, vadertje.

GLOSTER En wie bent u, meneer?

EDGAR Een arme ziel, gebroken door het lot.
Mijn ervaring met het lijden heeft mij
tot een empathisch mens gemaakt.
Geef mij uw hand, ik breng u naar
een warme plek.

GLOSTER Dank u wel. Ik hoop dat u
beloond zal worden voor uw hulp.

Oswald op.

OSWALD Kijk eens aan! Een man met een prijs op zijn hoofd.
Wat een geluk! Die oogloze kop van jou is voorbestemd
mij rijk te maken. Tijd je zonden te overdenken,
sneue ouwe verrader.

Hij trekt zijn zwaard.

OSWALD Hier: het staal dat jou vernietigt.

GLOSTER Ik omhels het zwaard en ik wens je de kracht
de vernietiging in één slag toe te brengen.

Edgar komt tussenbeide.

OSWALD Zeg, brutaal stuk vreten, bescherm jij een veroordeelde landverrader? Aan de kant, of jij ondergaat dezelfde straf. Weg.

EDGAR Ik ga nergens heen, meneer, niet zonder reden.

OSWALD Opperot, idioot, of jij sterft met hem.

EDGAR Beste man, loopt u alstublieft door en laat ons, simpel volk, voorbij gaan. Als ik mij zo makkelijk van het leven liet beroven, dan was ik al weken geleden gedood. Dus kom maar niet dichterbij. Ga weg, geloof me, of we zullen zien wat harder is, jouw kop of mijn stok. Is dat duidelijk?

OSWALD Aan de kant stronthoop.

EDGAR Ik sla uw tanden uit, meneer. Kom maar op, uw zwaard maakt mij niet bang.

Ze vechten, Edgar slaat Oswald neer.

OSWALD Ellendig stuk vreten, je hebt me doodgeslagen! Hier, neem mijn tas, als jij hier goed uit wil komen dan begraaft je mijn lichaam en breng je deze brief naar Edmund, de graaf van Gloster. Je vindt hem bij het Britse leger. De dood komt veel te vroeg...

Hij sterft.

EDGAR Ik weet heel goed wie jij bent. Gewetenloze slaaf van je meesteres, trouw in al haar misdaden.

GLOSTER Wat? Is hij dood?

EDGAR Ga zitten, vadertje, neem wat rust. Eens zien wat hij in zijn zakken heeft, misschien dat die brief mij van dienst kan zijn. Hij is dood. Het enige spijtige is dat geen ander hem vermoord heeft. Eens kijken. Vergeef me, zegel, ik schend het briefgeheim, maar neem het me niet kwalijk: Wij rukken het hart van de vijand uit als wij hun geheimen willen weten, dan is dit toch minder erg.

Hij leest de brief.

“Gedenk onze belofte van trouw. Je hebt vele kansen om hem koud te maken. Als je niet aarzelt, zijn er genoeg momenten en gelegenheden. Maar als hij als overwinnaar uit de strijd terugkeert, dan is er niks meer aan te doen. Dan ben ik zijn gevangene, en zijn bed mijn cel. Red mij van de gore warmte van dat nest en neem, ook in bed, zijn plaats in. Je vrouw, of, tot het zover is, je toegewijde

geliefde Goneril.”

Hij is klaar met lezen.

De lust van vrouwen kent geen grenzen. Zij spant samen om haar man, die deugt, om zeep te brengen en te vervangen door mijn broer.

tot de dode Oswald

Ik zal je begraven, in dit onheilige zand, rustplaats voor ontuchtige moordenaars. Als de tijd rijp is laat ik deze walgelijke brief lezen aan de hertog, wiens leven op het spel staat. Hij heeft geluk dat ik hem zowel het bericht van jouw dood als van dit complot kan brengen.

GLOSTER De koning is gek. Mijn geest houdt koppig vol, volledig bewust van mijn vreselijke ongeluk. Beter was het als ik gek zou zijn, als mijn denken en mijn lijden van elkaar gescheiden konden zijn, mijn verdriet in waanvoorstellingen zou verdwalen.

Tromgeroffel in de verte.

EDGAR Geef me uw hand, in de verte slaan ze de trom. Kom, vaders, ik breng u naar een vriend.

Af.

4.7

Een tent in het Franse kamp. Cordelia op, met Kent, Dokter en Officier.

- CORDELIA Kent! Wat fijn om je te zien! Hoe kan ik jou ooit terugbetalen? Mijn leven duurt te kort, en dan nog, jouw daden evenaar ik nooit.
- KENT Uw dank, mevrouw, is al te veel.
Ik vertel u slechts de waarheid.
Niets meer, niets minder: als het is.
- CORDELIA Trek iets anders aan. Die lompen zijn herinneringen aan slechtere tijden, alsjeblieft, trek ze uit.
- KENT Als u me toestaat, mevrouw, door mij nu bekend te maken dwarsboom ik mijzelf.
Vergunt u mij de anonimiteit nog even.
- CORDELIA Natuurlijk, wat je wil, dat doen we.
tot de dokter.
Hoe gaat het met de koning?
- DOKTER Die slaapt, mevrouw, nog steeds.
- CORDELIA Ach lieve goden, help hem en genees zijn verbrokkelde geest. Ontwar mijn kindse vader.
- DOKTER Wilt u dat wij hem wakker maken?
Hij heeft lang geslapen.
- CORDELIA Als dat u, vanuit uw kunde en ervaring, goed lijkt.
Is hij gekleed?

Lear op in een draagstoel.

- OFFICIER Ja mevrouw, in zijn diepe slaap hebben wij hem aangekleed.
- DOKTER Blijft u in de buurt, mevrouw, als wij hem wakker krijgen, hij zal ongetwijfeld weer de oude zijn.
- CORDELIA Heel goed.

Bedienden spelen muziek.

- DOKTER Jullie, dichterbij. Speel wat harder.
- CORDELIA Oh mijn lieve vader. Ik wou dat mijn lippen geneeskracht hadden en mijn kus de schade die mijn zussen jou hebben toegebracht kon repareren.

Ze kust hem op het voorhoofd.

KENT Dochterliefde is de mooiste liefde.

CORDELIA Als je hun vader niet geweest was,
had je grijze haar hun medelijden gewekt.
Dwongen ze dit gezicht de beukende stormwind in?
Stelden ze hem bloot aan de scheurende donder,
de dodelijke schichten van de bliksem? De hele nacht,
arme man, met zijn dunne helm van haar.
De jachthond van mijn vijand, al had hij mij gebeten,
had ik die nacht voor mijn haard gelegd. En jij,
lieve pappa, had geen keuze dan hem door te brengen
in een hok, tussen de zwervers en de varkens,
in jeukverwekkend, stinkend stro. Afschuwelijk. Het is een wonder
dat je niet op slag waanzinnig werd en stierf.
Hij wordt wakker. Zeg iets tegen hem.

DOKTER Dat, mevrouw, kunt u het beste zelf doen.

CORDELIA Hoe gaat het met je?
Hoe voel je je?

LEAR Je had me niet uit mijn graf moeten halen.
Jij bent een lichtbrengende ziel, maar ik,
ik ben geketend aan een rad van vuur,
mijn tranen bijten in mijn ogen als gesmolten lood.

CORDELIA Weet je wie ik ben?

LEAR Jij bent een geest, dat weet ik.
Wanneer ben jij gestorven?

CORDELIA *tot de dokter*
Hij is nog steeds in de war.

DOKTER Hij is net wakker, mevrouw, laat hem maar even.

LEAR Waar was ik? Waar ben ik? Is dat daglicht?
Ik had vreselijke hersenschimmen. Zou ik een ander
in die staat zien, ik zou van medelijden sterven.
Ik weet niet wat ik moet zeggen. Ik weet niet eens
of dit mijn eigen handen zijn. Eens kijken,
ik voel het als ik mezelf knijp. Ik wou dat ik
zeker wist waar ik was, en wat, hoe...

CORDELIA Kijk mij toch aan,
leg je hand op mijn hoofd en troost mij.

Lear knielt.

CORDELIA Nee, niet op je knieën.

LEAR Maak mij alsjeblieft niet belachelijk.
Ik ben een heel erg domme oude man.
De tachtig voorbij, niet jonger, en,

als ik eerlijk ben, ik weet niet zeker
of ik ze nog wel allemaal op een rijtje heb.
Ik heb het gevoel dat ik jou moet kennen,
en deze man ook. Maar ik weet het niet zeker.
Want ik weet niet eens waar ik ben,
ik weet niet, hoe hard ik ook nadenk,
hoe ik aan deze kleren ben gekomen.
Ik weet ook niet waar ik vannacht was.
Lach me alsjeblieft niet uit, maar,
ik geloof, dat jij, mevrouw, Cordelia,
mijn dochter bent.

CORDELIA Dat ben ik ook, pappa, dat ben ik.

LEAR Huil je?
Ja, je huilt. Alsjeblieft, huil niet.
Als je gif voor me hebt, zal ik het drinken.
Ik weet dat je niet van mij houdt.
Je zussen, ik weet het weer,
die hebben me zonder enige reden mishandeld.
Jij zou een reden hebben. Zij niet.

CORDELIA Ik heb geen reden, echt niet.

LEAR Ben ik in Frankrijk?

CORDELIA Nee, in je eigen land, papa.

LEAR Hou me niet voor de gek.

DOKTER U kunt gerust zijn, mevrouw. Het delirium,
waar hij aan leed, is uitgeraasd. Toch is het
verstandig hem niet te vertellen wat hij
vergeten is. Vraag hem met u mee te gaan,
en laat hem dan slapen tot hij is uitgerust.

CORDELIA Ga je met me mee, papa?

LEAR Je moet geduld met me hebben,
en alsjeblieft, vergeet het en vergeef me,
ik ben oud en dwaas.

Lear af, met Cordelia, Dokter en bedienden.

KENT Waar is zijn nar?

OFFICIER Die kerel die zwijgend bij zijn bed heeft gewaakt?
Die ligt te slapen. Was dat zijn nar?

KENT Ja.

OFFICIER Erg grappig was hij niet.

KENT Hij heeft weinig meer gezegd sinds de koning is ingestort.
Dat zie je vaak, bij narren. Die stellen niks voor zonder publiek.

OFFICIER **Ah. En is** het waar dat de hertog van Cornwall is gedood, meneer?

KENT Dat is waar, ja.

OFFICIER Wie leidt zijn leger nu?

KENT De bastaard van Gloster, heb ik gehoord.

OFFICIER Ik heb gehoord dat Edgar, zijn verbannen zoon,
bij de graaf van Kent in Duitsland is.

KENT Roddels en geruchten.
We moeten ons voorbereiden.
De Britse legers zijn er bijna.

OFFICIER Dit wordt een bloedige strijd, vrees ik.
Veel geluk, meneer.

Af.

KENT Of mijn leven nu slecht ten einde komt
of een voorspoedig vervolg kent,
hangt volledig af van de uitkomst van deze strijd.

Af.

5.1

Het Britse kamp bij Dover. Edmund en Regan op. Officieren, soldaten, anderen.

EDMUND *tot een Officier*
Zoek uit of de hertog zich aan zijn tactiek houdt,
of dat hij weer een ander aanvalsplan omarmd heeft.
Die man blijft van gedachten veranderen. Die gelooft niet in zichzelf.
Breng me zijn definitieve besluit.

Officier af.

REGAN De boodschapper van mijn zus moet iets overkomen zijn.

EDMUND Daar ben ik ook bang voor.

REGAN Welnu, mijn lieve, je weet dat ik van plan ben
je vorstelijk te belonen, voor alles, maar zeg eens,
eerlijk, niet liegen, hou je van mijn zusje?

EDMUND Enkel op de meest eerbare manier.

REGAN En je hebt nooit, hoe zeg ik dat netjes,
mijn zwagers grondgebied onbevoegd betreden?

EDMUND Maak je je daar zorgen om?

REGAN Ik maak me er zorgen om dat jij en zij
als het ware, onderlijfsgewijs, verbonden zijn geweest.

EDMUND Dat zou mijn eer te na zijn.

REGAN Ik zou kan de gedachte al nauwelijks verdragen.
Alsjeblieft, m'n dierbare, wordt niet... fysiek met haar.

EDMUND Geen zorgen.

Tromgeroffel.

EDMUND Ah, daar zal je ze hebben, je zus en haar man.

De Schot, Goneril en soldaten op.

GONERIL *terzijde*
Liever nog verloor ik mijn land in de oorlog
dan hem aan mijn zus.

DE SCHOT Allerliefste schoonzus, wees gegroet.
Graaf, wat ik heb gehoord: de koning
is bij zijn dochter. Hij en anderen die zich,
vanwege zijn wrede behandeling,
gedwongen hebben gevoeld om
over te lopen. Ik kan niet ten strijde
trekken tegen mijn geweten. Ik bedoel,
als het gaat om de Franse bezetting,

ja, daar moeten we iets aan doen.
Maar we moeten niet vechten tegen
de koning, of tegen zijn vrienden die,
vrees ik, zeer terecht zijn kant
hebben gekozen – tegen ons.

- EDMUND Dat zijn nobele woorden, meneer.
- REGAN Maar waarom zou je ze zeggen?
- GONERIL We moeten samen optrekken tegen de vijand,
laat privéruzies verder privé blijven.
- DE SCHOT Goed, laten we dan met de staf
onze tactiek bespreken.
- EDMUND Ja, ik kom zo naar uw tent.
- REGAN Ga je mee, zus?
- GONERIL Nee.
- REGAN Dat zou wel beter zijn, ga toch maar mee.
- GONERIL *terzijde*
Ah ja, ik snap het al.
hardop
Ik ga wel mee.

Ze gaan af, Edgar in vermomming op.

- EDGAR *tot de Schot*
Als uwe hoogheid het bestaat te luisteren
naar een arme bedelaar, mag ik dan iets zeggen?
- DE SCHOT *tegen de anderen die vertrekken*
Ik haal jullie wel in.

Allen af, behalve Edgar en de Schot.

- DE SCHOT Ja?
- EDGAR Lees deze brief voor het gevecht.
Als je wint, laat mij dan halen,
hoe verlopen ik er ook uit zie,
ik breng een betrouwbare getuige
die kan instaan voor de inhoud.
En als u verliest, dan zijn uw aardse
zaken tot een eind gekomen,
en maakt dit allemaal ook niks meer uit.
Ik wens u veel geluk.
- DE SCHOT Wacht, dan lees ik de brief nu.
- EDGAR Dat is mij verboden. Wacht op het juiste moment,
laat mij halen en ik zal er zijn.

DE SCHOT Goed dan, wellicht tot ziens,
ik zal je brief lezen.

Edgar af.

Edmund op.

EDMUND De vijand is in zicht. Roep je soldaten naar het gevecht.
Hij geeft de Schot een briefje.
Hier een schatting van hun mankracht en uitrusting,
van onze spionnen. Er is haast bij.

DE SCHOT Wij zijn er klaar voor.

De Schot af.

EDMUND Allebei de zussen heb ik trouw beloofd,
die twee vertrouwen elkaar net zo min
als wie door een slang gegrepen is de adder.
Welk zusje zal ik nemen? Alle twee? Een? Of geen?
Als ze beiden blijven leven kan ik er van geen
een genieten. Neem ik de weduwe dan
verbittert en verzuurt haar zusje Goneril.
Maar met haar man in leven maak ik weinig
kans op winst. Nou goed, we kunnen hem
in de strijd goed gebruiken, en dan daarna,
dan mag zij, als zij van hem af wil, daar zelf
voor zorgen. Wat betreft de gratie die hij
na het gevecht wil verlenen aan Lear en Cordelia,
daar kan natuurlijk geen sprake van zijn. Daden
dienen mijn belang, geen woorden.

Af.

5.2

Een veld tussen de kampen in. Er klinkt strijdgewoel.

Lear en Cordelia lopen met soldaten langs. Af.

Edgar en Gloster op.

EDGAR Hier, vadertje, zet u in de gastvrije schaduw
 van deze boom. En bid dat wij overwinnen.
 Mocht ik ooit terugkeren, dan is het met goed nieuws.

GLOSTER Ga met genade, jongen.

Edgar af.

Geluiden van oorlog klinken luider. De aftocht wordt geblazen.

Edgar weer op.

EDGAR We moeten gaan, vadertje. Geef me uw hand, snel.
 Koning Lear heeft verloren, hij is met zijn dochter
 krijgsgevangen genomen. Geef me uw hand, nu.

GLOSTER Ik ga niet verder, meneer. Deze grond is prima
 om in te rotten.

EDGAR Wordt het weer duister in uw hoofd? Leven
 moet de mens verdragen, sterven komt,
 net als geboren worden, vanzelf wanneer het tijd is.

GLOSTER Ja, dat is ook waar.

EDGAR Kom, we gaan.

Af.

5.3

Het Britse kamp. Edmund op, met de krijgsgevangen Lear en Cordelia. Nar. Officiëren. Soldaten.

- EDMUND Breng ze weg. Laat ze goed bewaken,
tot bekend is hoe van hogerhand
over hun lot beslist wordt.
- CORDELIA Wij zijn niet de eersten die voor de goede zaak
ten prooi vielen aan het kwaad. Ik lijd om jou,
gevallen koning, maar om mijn eigen ongeluk moet ik lachen.
Zullen we die 'dochters', die 'zussen' maar eens
onder ogen komen?
- LEAR Nee, nee, nee, nee! Kom, we gaan de cel in.
Wij twee samen, we zullen zingen als gekooide
vogeltjes. Zo zullen wij daar leven, en bidden,
en zingen, en elkaar sprookjes vertellen,
en lachen om de modepopjes en de aangeklede aapjes,
en roddelen met paupers over het koningshuis,
raden naar wie terrein wint en wie verliest, wie in is
wie uit de gratie ligt, en we ontrafelen de mysteries
van het universum, als spionnen van de goden,
en beschermd door onze gevangenis muren
overleven wij het komen en gaan, opkomst
en ondergang van machtigen en machtelozen.
- EDMUND Voer ze weg.
- LEAR De goden zelf, Cordelia, buigen voor jouw offers.
Maak ik je aan het huilen?
Wie ons uit elkaar wil drijven, zal dat met vuur
moeten doen, bliksems breken onze band nog niet.
Droog je tranen. Het vlees zal van hun botten vallen,
voor zij ons aan het huilen krijgen. Eerder nog
zien wij ze sterven van de honger. Kom.

Lear en Cordelia, onder bewaking, af. Nar blijft achter.

- 1^e OFFICIER En wat doe ik met hem?
- EDMUND Zeg Nar, zeg eens iets leuks.
- NAR iets leuks?
- EDMUND Ja, maak een grap,
maak ons aan het lachen.
- NAR Zo'n soort nar ben ik niet.
- EDMUND Wat voor narren zijn er dan nog meer?

NAR Narren als ik, die de boven hen gestelden
aan hun menselijkheid herinneren
en ze influisteren dat ze niet onfeilbaar zijn.

EDMUND Wie wil dat nou?

NAR Een rechtvaardig heerser.
Een eerlijk volk.

EDMUND Goed. Nou ja. Voer hem maar weg.

1° OFFICIER Wat doe ik met hem?

EDMUND Laat hem leeg bloeden,
voer hem aan de varkens,
duw hem van de klif
maakt mij niet uit, weg hier.

Officier en Nar af.

EDMUND Kapitein, kom hier. Luister. Dit zijn jouw orders.

Edmund geeft de officier een papier.

EDMUND Volg Lear en Cordelia naar hun cel. Ik heb je al bevorderd;
voer deze opdracht uit en er komt nog een streepje
op je schouder bij. Je krijgt een kans van mij,
grijp die met beide handen aan. En weet,
in een soldatenborst is geen plek voor een teer hart.
Dit bevel duldt geen tegenspraak, je doet het
of je zoekt een andere betrekking.

2° OFFICIER Ik doe het.

EDMUND Aan het werk dan. Je beloning zal de moeite
waard zijn. Ga onmiddellijk aan de slag en
volg nauwgezet mijn instructies.

2° OFFICIER Ik trek geen kar en vreet geen haver,
maar verder, als het werk voor mannen is,
dan voer ik het uit.

Officier af.

De Schot op, Goneril, Regan, officieren, soldaten.

DE SCHOT *tot Edmund*
Meneer, je hebt vandaag je moed bewezen,
en het lot stond aan jouw kant. Je hebt wie vandaag
onze tegenstanders waren in verzekerde bewaring?
Ik zou ze graag over willen nemen. In mijn oordeel
zal ik rekening houden met hun verdienste én met
onze veiligheid. Een precair evenwicht.

EDMUND Meneer, het leek mij verstandig de oude, tragische koning in isolatie te plaatsen en scherp te bewaken. Zijn leeftijd en, meer nog, zijn oude titel kunnen de harten van het gewone volk voor zich winnen, of erger nog, de wapens van onze soldaten. Ik heb, om dezelfde redenen, Cordelia bij hem vast gezet. Zij zullen waar u recht wil spreken worden voorgeleid, morgen bijvoorbeeld, of later nog. Maar nu zijn wij nog vuil, wij zweten. En wij bloeden. Wij hebben vrienden verloren. De hitte van de strijd is nog nauwelijks uit ons bloed getrokken, dit is geen goede tijd voor weloverwogen oordelen. De zaak tegen Cordelia en haar vader verdient meer beraden rust.

DE SCHOT Meneer, met alle respect, in deze oorlog ben jij mijn mindere, niet mijn gelijke.

REGAN Ik heb hem bevorderd. Het was beter als je even met mij had overlegd voor je begon te praten. Hij heeft ons leger aangevoerd, hij heeft in mijn plaats en op mijn gezag gehandeld. Hij is in rang wel degelijk jouw gelijke.

GONERIL Wacht heel even. Hij heeft zijn hoge rang toch echt meer aan zichzelf te danken dan aan jou.

REGAN Met mijn volmacht en goedkeuring staat hij het hoogst in rang.

DE SCHOT Dan zouden jullie toch echt eerst moeten trouwen.

REGAN Je denkt dat je een grapje maakt...

GONERIL Een misselijke grap, dat wel.

REGAN Bah, ik *bén* misselijk, en te moe voor dit gekibbel.
tot Edmund
Generaal, ik geef je mijn soldaten, gevangenen en erfdeel. Doe ermee, en met mij, wat je wil. Ik leg mijn lijf en al mijn aards bezit in jouw handen, laat de wereld mijn getuige zijn, vanaf nu bent jij mijn heer, mijn meester.

GONERIL Wat is dit, een aanzoek?

DE SCHOT Daar heb jij helemaal niks over te zeggen.

EDMUND Meer dan u, meneer.

DE SCHOT Jij durft, bastaardjong.

REGAN *tot Edmund*
Pak je wapen, bewijs dat ik van jou ben.

DE SCHOT Wacht even, Edmund, luister goed.
Ik arresteer je wegens hoogverraad.
En ook die teef met addertong,
hij wijst naar Goneril
je medeplichtige, zet ik gevangen.
tot Regan
En wat betreft jouw trouwpartijtje,
schoonzus, die gaat tegen de belangen
van mijn vrouw in: zij heeft zich al
met deze heer verloofd. Dus ik,
haar echtgenoot, verklaar dat schijnhuwelijk nietig.
Als je wil trouwen, doe je mij maar een aanzoek,
mijn vrouw is al bezet.

GONERIL Wat is dit voor een klucht?

DE SCHOT Jij bent gewapend, Gloster.
tegen soldaten
Laat de trompetten klinken.
tegen Edmund
Als niemand opdaagt om te getuigen
van jouw gruwelijke en voortdurende verraad,
daag ik jou persoonlijk uit. Ik zweer,
op jouw leven, dat jij geen snipper meer waard ben
dan de misdaden waar ik je van beschuldig.

REGAN Ik voel me niet goed.

GONERIL *terzijde*
Op gif kan je tenminste nog vertrouwen.

EDMUND Ik neem de uitdaging aan.
Hoe hoog hij ook staat die mij verrader noemt,
hij is een lage rat, een leugenaar.
Laat die trompetten maar klinken,
wie er ook maar durft te getuigen,
ik zal mijn trouw en eer verdedigen,
tegen hem, tegen u, tegen wie dan ook.

DE SCHOT Laat de trompetten klinken!

EDMUND Laat de trompetten klinken!

DE SCHOT Je staat er alleen voor. Jouw leger,
dat in mijn naam streed,
is al op mijn bevel ontbonden.

REGAN Ik voel me echt steeds beroerder.

DE SCHOT Ze is ziek, breng haar naar mijn tent.

Regan onder begeleiding af.

Bode op.

DE SCHOT Kom hier, laat de trompetten klinken,
roep deze boodschap om.

OFFICIER Laat de trompetten klinken!

BODE *leest voor*
Wie hier aanwezig kan getuigen tegen Edmund,
vermeende graaf van Gloster, beschuldigd van
meervoudig verraad. Laat hem verschijnen
bij de derde klank van de trompetten. Edmund
verwerpt de aanklacht met kracht.

Ja!

Trompetten klinken.

Ja!

Trompetten klinken.

Ja!

Trompetten klinken.

Edgar op, gewapend.

DE SCHOT Vraag de getuige wie hij is
en wat hij hier komt doen.

BODE Wie bent u? Uw naam, uw rang,
de reden van uw verschijning.

EDGAR Mijn naam is kapot gemaakt,
verslonden door de verraderlijke rat
die hier tegenover mij staat – toch
ben ik net zo hooggeplaatst als hij.

DE SCHOT En u spreekt over?

EDGAR Door wie wordt Edmund,
graaf van Gloster, vertegenwoordigd?

EDMUND Hij verdedigt zichzelf.
Wat heb je hem te zeggen?

EDGAR Trek je wapen.
Als wat ik te zeggen heb een eerlijk hart beledigt,
dan kan je zwaard vergelding vinden.
Ik trek het mijne.
Een voorrecht mij verleend om rang, eer en ridderschap.
Ik verklaar dat jij – ondanks je kracht, je jeugd, je rang, je titel,
ondanks je overwinningen en je geluk in de strijd,
ondanks je moed en je lef – dat jij een verrader bent.
Jij hebt je goden, je broer, je vader bedrogen,
samengespannen tegen de vermaarde hertog van Schotland,
jij bent, van het vel op je kop tot het stof onder je poten,

een smerige verrader. Ontken, en met mijn zwaard, mijn hand, met alles in mijn macht, ontmasker ik jou voor wat jij bent, een leugenaar, met rottend hart.

EDMUND Misschien is het verstandig naar je naam te vragen, maar je lijkt klaar voor de strijd en klinkt enigszins welopgevoed dus, al hoef ik deze uitdaging niet aan te nemen, ik ga dit gevecht aan.
Die aanklacht van verraad smijt ik in je gezicht, en dat rottend hart klopt in jouw borst. Leugens die me weinig doen. Ik sla ze met mijn zwaard de bek terug in waar ze uitgekomen zijn, daar zullen ze hun laatste rustplaats vinden. Trompetten!

Trompetten klinken. Edgar en Edmund vechten. Edmund gaat neer.

DE SCHOT Spaar hem! Spaar hem!

GONERIL Je bent erin geluisd, Gloster. Het oorlogsrecht verplicht je niet te vechten met een onbekende vijand. Jij bent niet verslagen, maar misleid en genaaid.

DE SCHOT Hou toch je mond, Goneril. Of ik stop hem dicht met deze brief.
tot Edgar
Steek uw zwaard weg, meneer.
tot Goneril
Doortrapte heks, ik heb er geen woorden voor.
Goneril probeert de brief te pakken
Afblijven, liefste, komt je bekend voor, of niet?

GONERIL En wat dan nog. Ik sta hier boven de wet.
Jij krijg mij nergens voor veroordeeld.

DE SCHOT Monsterlijk wezen, jij, je ontkent het niet?

GONERIL Ik ontken helemaal niks!

Goneril af.

DE SCHOT Achter haar aan. Ze is radeloos.
Zorg dat ze niets irrationeels doet.

Officier af.

EDMUND *tot de Schot*
Ja, ik ben schuldig aan je aanklacht, aan wel meer, veel meer. De tijd legt alles bloot. Het is voorbij. Ik ook.
tot Edgar
Maar wie ben jij? Wie is mijn meerdere?
Als jij van adel bent, vergeef ik je.

EDGAR Dan zal ik jou vergeven. Wij zijn in bloed gelijk.
En als ik je meerdere ben, heb jij mij des te meer
onrecht aangedaan. Mijn naam is Edgar,
ik ben jouw vaders zoon. De goden kennen poëzie,
zij straffen ons met onze ondeugden: het akelige
duister waarin vader jou verwekte, is het enige
wat hij nu nog kan zien.

EDMUND Ware woorden, goed gezegd. De cirkel is weer rond.
Ik ben weer terug bij af.

DE SCHOT *tot Edgar*
Ik vond je al iets edels hebben in je bewegingen.
Laat mij je vastpakken. Laat leed mijn hart doorsplijten
als ik ooit jou of je vader heb gehaat.

EDGAR Ik weet het, waarde hertog.

DE SCHOT Waar heb jij je verborgen? En hoe heb je
je vaders afschuwelijke lot vernomen?

EDGAR Door voor hem te zorgen, meneer.
Het is een kort verhaal, als ik het heb verteld
laat mijn hart het dan begeven. Om de dreiging
van de dood die om mijn nek hing te ontsnappen
– vreemd eigenlijk, we hebben het leven zo lief
dat we liever urenlang de stervenspijn doorstaan
dan dat we plotsklaps overlijden – vermomde ik
mij als een zwervende gek, nog door de honden
veracht. Zo gekleed trof ik mijn vader, de kassen
bloederig, zijn ogen die nog eventjes daarvoor
het licht bezaten, uitgerukt. Ik werd zijn gids.
Ik leidde hem, bedelde voor hem, probeerde
hem te troosten in zijn wanhoop. En nooit –
een fout, dat zie ik nu – heb ik hem mijn ware
aard onthuld. Tot een half uur geleden. Toen ik,
gewapend en hoopvol maar onzeker
over de uitkomst van dit treffen, zijn zegen vroeg
en hem verteld heb wat mij is overkomen.
Zijn hart, al aangetast, te zwak de spanning
te verdragen, verscheurd tussen twee uitersten,
blijdschap en verdriet, brak met een glimlach.

EDMUND Je verhaal raakt me. Misschien komt hier
iets goeds uit voort. Ga door. Je hebt
nog meer te zeggen.

DE SCHOT Nog meer? Het is godgeklaagd, zwijg stil,
als dit ellenige verhaal nog niet ten einde is,
barst ik in tranen uit.

EDGAR Hier moest het lijden eindigen, meer is simpelweg niet meer te dragen. Ik brak en stond te huilen bij het lichaam dat mijn vader was geweest. Een man die mij, als zwerver die ik was, normaal voorbij zou lopen, herkende ons en sloeg zijn sterke armen om mij heen. Hij brulde, met mij, naar de hemel. Hij wierp zich op mij vader, vertelde mij wat hem en koning Lear was overkomen, een gruwelijk verhaal, en terwijl hij het vertelde raakte hij overweldigd door een vreselijke rouw. Zijn levensdraad begon te rafelen, hij verloor het bewustzijn en toen, toen klonken de trompetten, ik moest gaan.

DE SCHOT Wie was die man?

EDGAR Het was Kent, meneer, de verbannen Kent. Net als ik vermomd volgde hij zijn koning, stond hem ten dienst, nog trouwer dan een slaaf.

Officier op met bebloed mes.

OFFICIER Help! Help! Oh, help!

EDGAR Wat is er aan de hand?

DE SCHOT Zeg op!

EDGAR Wat is dat, wiens bloed is dat?

OFFICIER Warm nog, de damp slaat eraf, ik heb het uit haar hart gerukt, uit... Oh! Ze is dood!

DE SCHOT Wie is er dood? Kom op man!

OFFICIER Uw vrouw, meneer, uw vrouw.
En haar zus, door haar vergiftigd, ook.
Ze heeft bekend.

EDMUND Met beiden was ik verloofd,
gedrieën zijn wij verbonden in de dood.

EDGAR Daar is Kent.

Kent op.

DE SCHOT Breng hun lichamen hier, levend of dood.

Officier af.

DE SCHOT Het zijn straffen van boven, angstaanjagend,
maar het vervult mij niet met medelijden.
tot Kent
Dit is Kent? Sla de plichtplegingen over,
kom ter zake.

KENT Ik ben hier om mijn koning eeuwig goedenacht te wensen.
Waar is hij?

DE SCHOT Hoe kan ik zo iets belangrijks vergeten?
Zeg op, Edmund, waar is de koning?
En waar is Cordelia?

De lijken van Goneril en Regan worden binnen gebracht.

DE SCHOT Zie je dit, Kent?

KENT Vreselijk, wat is er gebeurd?

EDMUND De liefde, voor Edmund, dat is er gebeurd.
De een heeft de ander om mij vergiftigd
en daarna haar eigen hart doorboord.

DE SCHOT Zo ziet het er inderdaad uit.
Bedeek ze.

EDMUND Ik krijg geen adem. Ik wil iets goeds doen,
ondanks mijzelf. Snel, stuur iemand
naar het kasteel. Ik heb opdracht gegeven
Lear en Cordelia ter dood te brengen.
Schiet op, voor het te laat is.

DE SCHOT Snel! Schiet op! Snel!

EDGAR Waarheen, Edmund? Wie heb je
de opdracht gegeven? Hoe kunnen wij
hem tegenhouden?

EDMUND Neem mijn zwaard mee,
laat het de kapitein zien, als bewijs.

EDGAR *tot een officier*
Ren! Voor het leven!

Officier af.

EDMUND *tot de Schot*
Uw vrouw en ik hebben hem opgedragen
Cordelia te verhangen in haar cel, alsof zij
vanuit wanhoop zelfmoord heeft gepleegd.

DE SCHOT Laat het niet te laat zijn.
Breng hem weg!

Edmund wordt weggebracht.

Lear op. In zijn handen de dode Cordelia.

LEAR Jank, jullie, jank! Jank! Zijn jullie van steen?
Had ik jullie stem, ik schreeuwde naar de
hemel tot ze openspleet! Ze is weg! Voor altijd!
Ik ken het verschil tussen leven en dood.

En zij is dood. Als as. Geef me een spiegel!
Als zij nog leeft, dan zal het glas beslaan.

KENT Is dit de dag des oordeels?

EDGAR In ellende zijn gelijke.

DE SCHOT De hemel komt hier neer geraasd.

LEAR Dit veertje beweegt! Ze leeft!
Als dat zo is! Dat geluk
vernietigt al het leed dat ik geleden heb!

KENT Och, alstublieft, majesteit...

LEAR Ga weg, alsjeblieft.

EDGAR Het is Kent, uw vriend.

LEAR Ik vervloek jullie, moordenaars, verraders,
allemaal! Ik had haar kunnen redden! Nu is zij
verloren, voor altijd! Cordelia! Cordelia!
Blijf nog even. Ah. Wat zeg je daar? Ze had
altijd al een zachte stem, vriendelijk, lief.
Dat is een mooie kwaliteit, voor een vrouw.
Ik heb de klootzak die jouw verhangen heeft
het leven uitgeholpen.

OFFICIER Dat is waar, hij heeft hem vermoord.

LEAR Of niet dan! Nog niet eens zo lang geleden,
toen mijn lijf nog jonger was, had ik hem
met blote hand het hart zijn lijf uitgerukt.
Nu ben ik oud, heb niet zoveel kracht meer
in mijn handen.

tot Kent

En mijn ogen zijn ook niet meer zo best.
Wie ben jij?

KENT Wij kijken beiden in de ogen van een man
die door het lot is vertrappt én liefgehad.

LEAR Mijn ogen zijn niet meer zo best...
Ben jij niet... Kent?

KENT Dat ben ik. Kent. Uw dienaar.
Weet u nog wie bij u was,
deze vreselijke voorbije tijd?

LEAR Ja, een goede vent, dat kan ik je vertellen.
Die kon vechten, jaja. Dood nu, is hij, ligt te rotten.

KENT Nee, majesteit, dat was ik, ik ben die man.

LEAR Dat is vreemd, waarom zeg je dat?

KENT Ik ben de hele tijd bij u geweest,
de hele neergang lang, bij elke stap.

LEAR En kennen wij elkaar?

KENT Ik ben dezelfde. Het is doods hier,
donker, vreugdeloos. Uw oudste dochters
hebben zichzelf van het leven beroofd.
Gestorven uit wanhoop.

LEAR Ja, daar staat mij wel iets van bij...

DE SCHOT Hij weet niet wat hij zegt, het heeft geen zin,
hij begrijpt het niet.

EDGAR Zinloos.

Officier op.

OFFICIER Edmund is dood, meneer.

DE SCHOT Een detail. Onbelangrijk.
Luister, heren, naar wat ik te zeggen heb.
Wij moeten alles in het werk stellen deze
tragische vader in zijn laatste dagen te troosten.
Ikzelf neem afstand van de troon en gun,
zo lang hij nog leeft, koning Lear de absolute macht.
tot Kent en Edgar
Jullie beiden zijn volledig gerehabiliteerd. Meer nog,
jullie trouw verdient beloning. Vrienden van ons huis
krijgen de eer die zij verdienen, net als vijanden hun straf.
Ach, nee, kijk.

LEAR En mijn lieve arme kleine die moest hangen!
Nee, nee, er zit geen leven in. Een paard,
een hond, een rat mag ademen, jij niet?
Waarom! Weg ben jij, zo ontzettend ver weg,
nooit meer kom jij terug, nooit meer, nooit,
nooit, nooit. Kan iemand deze knoop
wat losser maken?
De Schot helpt hem.
Dank u, meneer.
Oh kijk, ziet u dat ook! Kijk eens, naar haar,
kijk naar haar lippen, ziet u dat? Kijk dan, kijk!

Lear sterft.

EDGAR Hij is bewusteloos. Majesteit? Majesteit!

KENT Laat er een einde aan zijn lijden komen.

EDGAR Alstublieft, wordt wakker!

KENT Gun hem de rust, laat hem gaan. Ontneem
 hem de aftocht uit deze kweeling niet.

EDGAR Je hebt gelijk.
 Hij is gestorven.

KENT Het is een wonder dat hij dit leven
 nog zo lang verdragen heeft. Gestolen tijd.

DE SCHOT Draag beiden weg, vader en dochter,
 wij verkeren vanaf nu in nationale rouw.
 tot Kent en Edgar
 Vrienden, zielsverwanten, jullie twee
 zullen nu dit rijk regeren, genees
 de wonden van ons land.

KENT Er ligt mij een reis in het verschiet,
 meneer, waarvan ik niet meer terug
 zal keren en die ik niet kan weigeren.

EDGAR Het zijn zware tijden, maar dat gewicht
 zullen wij moeten dragen. Niet langer
 laten wij ons leiden door het eigen belang,
 maar wij regeren vanuit het hart.
 De ouderen onder ons hebben het meest geleden,
 wij zijn nog jong en zullen, hopelijk,
 minder interessante tijden voor ons hebben.

ⁱ Curan komt, aan het begin van het tweede bedrijf, maar vier keer aan het woord. Het is niet per se een belangrijke rol. Er kan gewoon een officier van worden gemaakt.

ⁱⁱ Zie eerste eindnoot.